

vestnik

Letnik XX.

Celovec, petek, 12. november 1965

Štev. 46 (1224)

Charles de Gaulle se noče ukloniti

in bo znova kandidiral za predsednika Francije

Ob koncu minulega tedna je francoski predsednik de Gaulle napravil konec dolgemu uganjanju, ko je v svojem govoru po radiu in televiziji napovedal, da bo pri volitvah 5. decembra znova kandidiral za predsednika Francije. Njegova odločitev sama na sebi ne predstavlja nobenega presenečenja, saj so splošno pričakovali, da se de Gaulle kljub svojim sedemdesetim letom še ne bo odpovedal vodilnemu položaju. Toliko bolj pa je presenetil način, kako je napovedal svojo ponovno kandidaturo: po njegovem mnenju ima Francija samo eno izbiro — ali izvoli njega ali pa propade. S tem se je močno zameril številnim krogom tako v Franciji kot tudi izven njenih meja, toda hkrati je jasno povedal, da hoče dosledno nadaljevati svojo politiko.

Odmevi na govor de Gaulle so si tako v francoski kot v mednarodni javnosti edini v tem, da je napravil napako, ko je svojo osebo istovetil z usodo Francije. Posebno enotni v tem mnenju so si kandidati ostalih strank za predsedniške volitve, ki poudarjajo, da ustvarja de Gaulle okoli sebe »mit« ter se obrača na francosko javnost tako kot pred 25 leti, ko je bila Francija v smrtni nevarnosti pred Hitlerjevim navalom, ali kakor pred sedmimi leti, ko je bila na robu državljanske vojne.

Prvi je zavzel stališče do izjav de Gaulle skupni kandidat levičarskih strank Mitterrand, ki je dejal, da de Gaulle ne zaupa niti v svoj režim niti v ljudi, ki jih je poklical na oblast, ker trdi, da bi se Francija brez njega v najkrajšem času zrušila. »Ker bo on posebej osebno oblast, se bom boril proti de Gaulle; kot kandidat pravice se bom boril proti njemu, ker predstavlja socialno nepravilnost; kot kandidat mladosti se bom boril proti tistem, ki je poveljeval preteklost, toda ni znal pripraviti prihodnosti.« Kandidat desnice Tixier-Vignancour je ugotovil, da je bil de Gaulle nepreviden, ker je svoj obstoj na oblasti povezal z usodo Francije, kandidat centra Lecanuet pa je poudaril, da de Gaulle ne zaupa lastnemu režimu, ker je v svojem govoru izrazil prepričanje, da bi Francija doživela hudo preizkušnjo, če bi on odšel z oblasti.

De Gaulleve izjave obširno komentira tudi francoski tisk. »Combat« piše, da je de Gaulle zahteval »slepo glasovanje« in da daje volitvam pomen plebiscita. »Aurore«

ugotavlja, da je v preteklosti Francije težko najti »tako identifikacijo dežele z nekim človekom«, medtem ko katoliško glasilo »Croix« sprašuje, kako je mogoče, da nacionalist in po vrhu še sedemdesetletnik misli, da je absolutno nenadomestljiv za svojo domovino. Glasilo komunistične stranke »Humanite« pa poudarja,

da je sedaj stvar popolnoma jasna: začenja se odločilna bitka med enotnim kandidatom leve in generalom de Gaulle, ki je voditelj reakcije. Dolžnost demokratov je sedaj jasna — če hočejo biti državljani in ne reči brez osebnosti, če hočejo zadati udarec osebni oblasti in plebiscitar-nemu sistemu, bodo morali glasovati za Mitterranda, ki je skupen kandidat leve.

Prav tako živahni so komentariji tudi v mednarodni javnosti in v svetovnem tisku, kjer podobno opozarjajo na dejstvo, da je de Gaulle povezal bodočo usodo Francije s svojim osebnim uspehom pri volitvah. Čeprav v takem uspehu zlasti na Zahodu vidijo nevarnost za atlantsko zavezništvo, pa so prepričani, da se bo zmagovalac 5. decembra imenoval — Charles de Gaulle.

Italija in Jugoslavija za poglobitev prijateljstva

Prvi uradni obisk predsednika italijanske vlade v Jugoslaviji

Danes se bo zaključil večdnevni uradni obisk predsednika italijanske vlade Alda Mora v Jugoslaviji, kjer so bili v zadnjih dneh številni razgovori med predstavniki obeh držav tako o vprašanih medsebojnega interesa kakor tudi o mednarodnih problemih. Pri tem je bila na obeh straneh izražena pripravljenost in želja, da bi se sodelovanje in prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo še naprej razvijalo in utrjevalo. Predsednik italijanske vlade Aldo Moro je v Jugoslavijo prispel v spremstvu ministra za zunanjo trgovino Mattarelle, podsekretarjev v zunanjem ministrstvu Lupisa in Zagarija ter številnih visokih uradnikov vlade in posameznih ministrstev. Italijanske goste je sprejel tudi predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito.

Obisku predsednika italijanske vlade v Jugoslaviji, kjer je bil gost predsednika zveznega izvršnega sveta Petra Stamboliča, so v obeh državah pripisovali izredno velik pomen. To je poudaril tudi predsednik Moro, ki je ob prihodu v Beograd med drugim dejal: Odnosaji med Italijo in Jugoslavijo so se v zadnjih letih zelo ugodno razvili in med drugim nudili pomemben zgled, kako lahko dve sosedni dr-

žavi, ob skrbnem upoštevanju svojih zakonitih nacionalnih interesov, pa vendar pripravljeni na vsakršno mednarodno sodelovanje, globoko zainteresirani za probleme miru, kljub različni notranji ureditvi najdejo ustrezen teren za zaupen in konstruktiven dialog.

Uradno poročilo o razgovorih, ki so jih imeli te dni predstavniki Italije in Jugoslavije, bo objavljeno šele danes. Vendar pa je gotovo, da so ob tej priložnosti govorili tudi o vprašanih narodnih manjšin v obeh državah. Ravno temu delu razgovorov je pripisovala poseben pomen slovenska narodnostna skupnost v Italiji, katere osrednja organizacija — Slovenska kultur-

VLADNI STRANKI STA SE SPORAZUMELI:

Nove volitve bodo 6. marca 1966

Medtem ko je prejšnji teden še izgledalo, kakor da bi bili med vladnima strankama porušeni vsi mostovi, se je takoj v začetku tega tedna položaj bistveno spremenil. Že v noči od ponedeljka na torek so zastopniki obeh strank namreč dosegli sporazum v vseh tistih vprašanjih, ki so zadnje čase nevarno bremenila odnose med ÖVP in SPÖ ter več ali manj blokirala celotno delo vlade.

Najprej je bil dosežen sporazum glede termina za nove državno-zborske volitve, ki bodo v nedeljo 6. marca 1966. S tem je bila zglajena pot za reševanje tudi ostalih odprtih vprašanj. Na torkovi seji ministrskega sveta je bil sprejet proračunski provizorij za prvo polletje 1966, ki predvideva za vsak mesec eno dvanajstinko letošnjega proračuna, dodatno k temu pa še sredstva za tiste izdatke, ki so bili sklenjeni tekom letošnjega leta. Poleg tega je ministrski svet podaljšal za nadaljnje leto vrsto gospodarskih zakonov, katerih veljavnost poteka s koncem tega leta.

Vzdušje v vladi se je torej spet »normaliziralo«, v kolikor je v sedanjih razmerah sploh mogoče govoriti o »normalnem« stanju. Obe vladni stranki in z njima vse ostale politične skupine se namreč že zdaj pripravljajo na volilni boj. Čeprav je do volitev skoraj še štiri mesece časa, je notranjepolitični barometer dosegel že nevarno višino ter bodo v prihodnjih tednih in mesecih potrebni res jekleni živci, da ne bi že malenkosten vzrok stopnjeval napetost do viška.

Velike proslave

ob 48-letnici oktobrske revolucije

Posebno v Sovjetski zvezi, pa tudi v številnih drugih državah, so bile ob koncu minulega tedna velike proslave 48-letnice oktobrske revolucije. V Moskvi so se slavnosti zaključile z vojaško paradjo, med katero so pokazali najodobnejše vrste orožja, predvsem različne rakete, ki so vzbujale splošno zanimanje. Sovjetski obrambni minister maršal Malinovski je ob tej priložnosti dejal, da si Sovjetska zveza v zunanji politiki prizadeva za uresničitev enotnosti socialistične skupnosti. Ostro je obsodil ameriško napadalno politiko v Vietnamu ter načrte, po katerih naj bi tudi Zahodna Nemčija dobila atomsko orožje.

Sovjetska vlada je priredila poseben sprejem, katerega so se poleg sovjetskih voditeljev udeležili tudi predstavniki iz več kot 60 držav.

Izmenjava kulture in umetnosti

prispeva k spoznavanju in prijateljstvu med narodi

„Koroška deželna vlada z veseljem pospešuje kulturno-umetniško izmenjavo med sosednimi deželami, ker se zaveda, da je tako sodelovanje vedno spet hvaležno črpanje iz bogatega vrelca kulturnih dobrin sosednih narodov.“ Je poudaril namestnik ravnatelja deželnih uradov dvorni svetnik dr. Otmar Rudan, ko je zadnji tork v imenu službeno zadržanega deželnega glavarja Sime odvarjal razstavo „Gore v podobah“ v celovškem Domu umetnikov. Nakazal je uspešni razvoj dolgoletne kulturno-umetniške izmenjave med Koroško in Slovenijo ter izrazil prepričanje, da bo tudi ta razstava, ki jo je posredoval Umetnostni paviljon iz Slovenjega Gradca, nov prispevek k poglobitvi prijateljstva, kajti „v njej ne vidimo le krasote slovenske pokrajine, marveč nam predstavlja tudi dušo in srce tamkajšnjega ljudstva in tako prispeva k medsebojnemu sporazumevanju.“

Otvorilne razstave se je udeležilo veliko število predstavnikov kulturno-umetniškega in javnega življenja obeh dežel. Iz sosedne Slovenije so prišli podpredsednik izvršnega sveta Beno Zupančič, podpredsednik republiške skupščine in predsednik Planinske zveze Jugoslavije dr. Marijan Brecelj, republiški sekretar za kulturo in prosveto Tomo Martelanc, univ. prof. Boris Zihlerl, predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik ter veččlanska delegacija iz Slovenjega Gradca pod vodstvom predsednika občinske skupščine inž. Franca Razdevška; prav tako sta bila na vzvoča jugoslovanske generalni konzul v Celovcu Franc Pirkovič in konzul Željko Jeglič. Koroškega deželnega glavarja je zastopal dvorni svetnik dr. Rudan, slavnosti pa so se udeležili tudi podpredsednik deželnega zbora Hans Pawlik, bivši deželni glavar Ferdinand Wedenig, zastopniki mest Celovec in Beljak ter mnogi koroški umetniki.

Goste je pozdravil predsednik Umetnostnega društva za Koroško dr. Brandl ter se zahvalil vsem, ki so omogočili to lepo in zanimivo razstavo. O vsebini in pomenu razstave je govoril ravnatelj slovenjegraškega paviljona prof. Pečko, medtem ko je umetnostni zgodovinar dr. Fran Zupan nakazal zgodovino in razvoj planinskega slikarstva na Slovenskem. (Posebej o razstavi poročamo na 3. strani današnje številke — op. ured.)

Deželni proračun za leto 1966

obsega 1,18 milijarde šilingov

Deželni finančni referent, deželni svetnik Erich Suchanek, je prejšnji teden predložil deželnemu zboru osnutek deželnega proračuna za leto 1966, o katerem bodo v prihodnjih tednih razpravljali in sklepali deželni poslanci.

V celoti obsega proračun 1 milijardo 180,645.800 šilingov, in sicer 1.081.600.500 šilingov v rednem ter 99.045.300 šilingov v izrednem proračunu; v rednem proračunu je predviden tudi tako imenovani eventualni proračun, ki obsega 23 milijonov šilingov. Proračun za leto 1966 je za 167,7 milijona šilingov ali za 16,6 odstotka večji kot v tekočem letu, vendar je — kakor v vseh minulih letih — v celoti izravnana, tako da predvideni izdatki v nobenem primeru ne presegajo pričakovanih dohodkov.

Kakor je v svojem govoru dejal deželni finančni referent, je glavni poudarek proračuna tudi za prihodnje leto na pospeševanju investicij in gospodarskega razvoja. Investicijska politika prihaja do izraza zlasti v izrednem proračunu, za katerega je po zaslugi varčnega gospodarjenja v minulih letih uspelo določiti 99 milijonov šilingov.

Glavna postavka pri investicijah bo tudi v prihodnjem letu gradnja bolnišnic in je v ta namen predvidenih okroglo 55,1 milijona šilingov; na drugem mestu pa je gradnja šolskih poslopij predvsem za obrtne in kmetijske poklicne in strokovne šole, za kar je določenih 23,5 milijona šilingov.

Za personalne potrebe je v proračunu predvidenih 320,9 milijona šilingov, kar je za 34,6 milijona več kot letos, vendar se je delež personalnih izdatkov na celotnem proračunu zmanjšal od 31,4 na 29,7 %. Občutno zvišanje sredstev je predvideno tudi za razne druge potrebe, za šolstvo n. pr. za 3,5 milijona šilingov, za kulturo in prosveto za 1,7 milijona in za socialno skrbstvo za 2,5 milijona šilingov. Za gradnjo stanovanj in deželnih cest je predvidenih 271 milijonov šilingov, kar je za 23,3 % več kot letos. Sredstva za pospeševanje kmetijstva bodo povišana za osem milijonov na 62,3 milijona šilingov, kar pomeni v primerjavi z letošnjim letom povišanje za 15,9 %; poleg tega pa bo kmetijstvo v glavnem deležno tudi sredstev, ki so predvidena za popravo škode po poplavah.

Vprašanje Kitajske

PRED GLAVNO SKUPŠČINO OZN

Na sedežu Združenih narodov ta teden spet razpravljajo o vprašanju sprejema LR Kitajske v svetovno organizacijo. Tozadevno resolucijo je predložila večja skupina držav, katerih predstavniki so zahtevali po sprejemu LR Kitajske kot države z največjim številom prebivalstva podkrepili s tehtnimi argumenti.

Kakor že vsa minula leta, se je ameriški delegat izrekel proti kitajskemu članstvu v OZN, vendar njegova utemeljitev ni bila preveč prepričljiva. Kitajski je med drugim očital, da izvaja atomske poskuse (kakor da Amerika tega ne bi delala) in da noče pomiritve v Aziji (kakor da ne bi bila ravno Amerika tista, ki vodi vojno v Vietnamu). Številni delegati drugih držav so mu dali zasluženi odgovor ter se izrekli za sprejem LR Kitajske v OZN in vse njene organe.

Glasovanje o tem vprašanju bo verjetno danes.

Blaginja odprte meje

V dneh, ko se je predsednik italijanske vlade Aldo Moro pripravljati na uradni obisk v Jugoslaviji, so predstavniki obmejnih občin vzdolž italijansko-jugoslovanske meje dajali poročila in izjave o razvoju maloobmejnega prometa med Furlanijo-Juljsko krajino in Slovenijo. Pri tem so naglašali, da je gospodarsko in kulturno sodelovanje med mejnimi področji ena najtrdnjših oblik prijateljskega sodelovanja med državami, ki imajo skupno mejo.

Za sodelovanje med mejnimi področji, ki je danes uveljavljeno načelo mirnega in prijateljskega sožitja med narodi in državami in ki postaja stvarnost na čedalje številnejših mejah evropskih držav, sta pred 10 leti v Videmskim sporazumom Italija in Jugoslavija položili temeljni kamen. Takerat je le malokdo verjel, da bo ta sporazum večdesetletne napetosti in sovraštvo na tej meji, kar je prebivalstvu obeh strani le še škodovalo, v kratki dobi desetih let odpravil in spremenil v tako obsežno prijateljsko sodelovanje, kakor se je medtem razvilo. Nihče ni računal, da se bo do leta 1965 število mejnih prehodov samo na področju občin Gorica in Nova Gorica dvignilo na 1 milijon 386.000, še manj pa je bilo takerat verjetno, da bo mejni prehod v Škofljah med občino Milje in občino Koper pasiral dnevno tudi po 20.000 prebivalcev obeh mejnih področij, kakor jo zadnje čase pasira.

Toda te številke niso edini izraz koristnosti in potrebe maloobmejnega prometa. Ta promet se je tudi za gospodarski razvoj teh področij pokazal kot nadvse blagodejen. Tako je med občinama Gorica in Nova Gorica blagovni promet na podlagi Videmskega sporazuma narasel od vrednosti 10 milijonov lir leta 1955 na 10 milijard lir v tekočem letu. Promet blaga čez mejne prehode teh občin je medtem narasel na letno 32.000 ton. Kako naglo ta promet zadnja leta narašča, vidimo na primeru občin Milje in Koper. Lani je na tem področju jugoslovanski izvoz v okviru maloobmejnega prometa predstavljal vrednost 575 milijonov dinarjev, letos pa je že v prvih devetih mesecih dosegel vrednost 894 milijonov dinarjev. Še močnejše je narasel italijanski izvoz. Od lanske vrednosti 216 milijonov dinarjev je letos v prvih devetih mesecih poskočil na vrednost 761 milijonov dinarjev.

Danes prebivalstvo, ki živi na meji, nikaikor ni več zapisano zaostalosti in življenju v gospodarski negotovosti. Odprta meja in neposredno gospodarsko sodelovanje, ki ga omogoča, mu nudi iste, če ne boljše pogoje življenja, kakor jih nudi integracija ali sodelovanje v velikem. Med občinami vzdolž italijansko-jugoslovanske meje se je to sodelovanje medtem razširilo na komunalno področje in teži vedno bolj za neposredno kooperacijo med industrijskimi in obrtnimi podjetji v tem območju. Vrsta konkretnih primerov tega sodelovanja je bila medtem že uveljavljena ali pa se uveljavlja. Med njimi naj bodo tokrat omenjene le neposredne telefonske zveze med Gorico in Novo Gorico, njuna skupna kanalizacija, oskrba občine Milje s pitno vodo s področja koprške občine ter predlog občine Gorica za pripravo seznama vprašanj in ukrepov, ki bi jih občine v bodoče skupno reševale po predhodni odobritvi s strani vlad obeh držav.

Ce se naposled vprašamo, kaj je tako iniciativno pospešilo razvoj maloobmejnega prometa med Furlanijo-Juljsko krajino in Slovenijo, potem na to vprašanje samo lahko odgovorimo: krajevna iniciativa od spodaj navzgor in skupno spoznanje koristnosti večanja te iniciative. Brez tega bi Videmski sporazum ostal akt, ki bi verjetno neke trohnel, kakor po svetu trohneli drugi akti, za katerimi take iniciative ni bilo.

Nazadovanje izvoza v Italijo

Avstrijski izvoz v Italijo je bil v prvih osmih mesecih tekočega leta za 18 odstotkov nižji kot v istem razdobju minulega leta. V prvih osmih mesecih 1964 je Avstrija v Italijo izvozila blaga v vrednosti 3,6 milijarde šilingov, letos pa ga je izvozila le v vrednosti 2,94 milijarde šilingov. V isti primerjavi pa je italijanski izvoz v Avstrijo močno narasel. Lani je Avstrija iz Italije uvozila blaga v vrednosti 2,69 milijarde šilingov, letos pa ga je uvozila v vrednosti 3,04 milijarde šilingov.

Nazadovanje izvoza je predvsem prizadelo lesno trgovino in industrijo železa in jekla, na kateri odpadeta skoraj dve tretjini nazadovanja izvoza. Nazadovanje izvoza pa sta občutili tudi industrija strojev in industrija volne. Vzrok nazadovanju avstrijskega izvoza v Italijo pripisujejo strokovnjaki krizi na kapitalnem trgu, ki še vedno vlada v Italiji in zaradi katere sta gradbena dejavnost in proizvodnja tekstilne industrije močno skrčeni. Nazadovanju izvoza jekla in železa pa je v največji meri kriva diskriminacija na področju carin, ki jo EGS uveljavlja nasproti tretjim deželam.

Naraščajoče mednarodno zanimanje za Avstrijski lesni sejem

Prihodnji Avstrijski lesni sejem v Celovcu obeta po novostih in po mednarodni udeležbi prekositi vse dosedanje lesne sejme v Celovcu. Njegova največja pridobitev bo nedvomno nova razstavna hala lesne konstrukcije v velikosti 100 metrov dolžine, 75 metrov širine in 25 metrov višine. Tej hali pa se bo pridružila še nadaljnja hala, ki bo istofako zgrajena iz lepljenega lesa in ki bo 600 metrov široka. Modelna žaga, ki je že letos zbudila veliko občudovanja, bo tudi na prihodnjem lesnem sejmu obratovala in bo v tehnični opremi še izboljšana.

Kot nova udeleženca prihodnjega Avstrijskega lesnega sejma sta se doslej najavili Sovjetska zveza in Švedska, medtem ko je bilo že prej jasno, da bosta Poljska in Romunija tudi na tem sejmu spet razstavljali.

Prihodnji Avstrijski sejem v Celovcu bo v času od 11. do 21. avgusta 1966. Kot peknajsti po vrsti bo istočasno tudi jubilejni sejem. Smernice za njegovo ureditev je pred kratkim sklenil sejmski svet, ki je pod predsedstvom predsednika sejma podžupana Novaka, podpredsednika občinskega svetnika Bergerja in direktorja Gutschmarja zasedal v Celovcu.

Sovjetska zveza se bo sejma udeležila po svoji organizaciji za izvoz lesa, Švedska pa bo na sejmu uredila svoj informacijski center. Poljska in Romunija sta za razstavo svojih lesnih izdelkov rezervirali večje prostore, kot sta jih imeli letos. Jugoslovanski paviljon bo tokrat napolnjen predvsem s pohištvo, tržaški paviljon pa bo zamenjan z večjim, ki ga bodo zgradile gospodarske organizacije pokrajine Furlanija-Juljska krajina.

Domača lesna industrija bo na jubilejnem sejmu izboljšala koncentracijo razstavljenega blaga in se predstavila z večjo izbiro

zlasti na področju lesne obrti in industrije papirja. S področja gozdnega gospodarstva bo izboljšana maketa ureditve hudournikov in obrambe pred plazovi. Zboljšana bo tudi stalna gozdarska razstava, kjer bo zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo verjetno uredilo še informacijski center gozdnega gospodarstva.

V vrsti raznih sejmskih prireditev je že sedaj gotovo, da bodo imeli avstrijski tesarji v Celovcu svoj občni zbor. Kakor lani bo prišlo tudi letos do konference deželnih gradbenih direktorjev in do mednarodnega srečanja novinarjev lesnega gospodarstva, ki se ga bodo udeležili novinarji skoraj vseh evropskih držav. Posebne razstave v okviru sejma bodo dale glavni poudarek moderni gradnji z lesom. Zaključno je sejmski svet apeliral na industrijo in trgovino pohištva, da priredijo prvi Avstrijski strokovni sejem pohištva v letu 1967 v Celovcu, ker so tukaj zanj dani optimalni pogoji.

INDUSTRIJA V PRVEM POLLETJU:

Rekord proizvodnje in produktivnosti

Avstrijska industrija je v prvem polletju dosegla dva rekorda. Vrednost njene bruto-proizvodnje je narasla na 62 milijard šilingov, s čemer je bila za 6,6 % višja kot v lanskem prvem četrtletju. Ker je v isti primerjavi v neposredni proizvodnji zaposlovala letos 273 ljudi manj kot lani, je narasla tudi njena produktivnost.

Skupno je 5076 industrijskih podjetij v prvem polletju zaposlovalo 620.835 ljudi, od tega 18.092 v centralnih upravah. Po zveznih deželah so bila industrijska podjetja razdeljena tako-le: Dunaj 31 % podjetij in 27 % zaposlenih, Nižja Avstrijska 16 in 19 %, Zgornja Avstrijska 14 in 18 %, Štajerska pa 11 in 16 %. Na ostale zvezne dežele, to so Gradišanska, Koroška, Salzburg, Tirolska in Predarlška pa je odpadlo 28 % podjetij in le 20 % zaposlenih, čeprav odpade na te zvezne dežele 25 % avstrijskega prebivalstva. Izvzemši Predarlško torej v teh deželah industrijskih podjetij še vedno primanjkuje.

Vprašanje Avstrijske pridružitve k EGS:

Negotovost glede nadaljevanja pogajanj

Ob zaključku četrte runde pogajanj za pridružitve Avstrije k Evropski gospodarski skupnosti začetkom oktobra v Bruslju je bilo rečeno, da se bodo predstavniki obeh strani v drugi polovici novembra spet sestali, da nadaljujejo s pogajanj. Peti sestanek avstrijske delegacije in komisije EGS je bil sedaj odložen na začetek decembra. Kakor je slišati, bo to zadnje srečanje v okviru mandata, ki ga ima komisija EGS za ta pogajanja. Šlo bo za vprašanja naknadnega uveljavljanja sklepov EGS v Avstriji.

Za nadaljnja pogajanja komisija EGS nima nobenega pooblastila. To pooblastilo more dobiti le od ministrskega sveta EGS, zakar pa je potreben soglasen sklep vseh šestih članic EGS. Za tak sklep pa so izgledi dokaj slabi, če upoštevamo, da je

Francija že nekaj časa postavila EGS „na led“. Dosedanja prizadevanja ostalih petih članic EGS, da bi Francijo spet privabili za zeleno mizo v Bruselj, niso še rodila nobene sadu. Opazovalci so mnenja, da na spremembo zadržanja Francije napram EGS ni računati pred prezidentskimi volitvami.

Toda to je v avstrijskih prizadevanjih za pridružitve k EGS le podrejeno vprašanje. Bolj bistveno je vprašanje, kakšno stališče bo ministrski svet EGS sploh zavzel do avstrijskih stališč, ki so bila tolmačena v dosedanjih štirih rundah. Njihova bilanca — kakor smo to že zapisali — namreč kaže, da je le malo upanja, da bo prišla bruseljska šestorica iznešenim avstrijskim željam tako daleč nasproti, kakor to zagovorniki pridružitve pričakujejo.

Prvi industrijsko-kmetijski kombinat v Avstriji

V Grof-Enzersdorfu pri Dunaju je pričel obratovati prvi industrijsko-kmetijski kombinat v Avstriji. Ta kombinat je v zadnjih dveh letih zgradila mednarodno znana akcijska družba Unilever. Kombinacijo, ki je stal 100 milijonov šilingov, bo proizvajal ledeno kremo, poleg tega pa pripravljala zelenjavo za globoko hlajenje v lastni zmrzovalnici z 20.000 kubičnih metrov obsega. Kombinacijo je prevzel tudi dostavo ledene kreme in globoko hlajenje zelenjave, ki jih ustrezno pakira, po vsej Avstriji. Kombinacijo zaposluje nad 500 ljudi, v sezoni zorenja zelenjave pa tudi po 800.

Kombinat je medtem že sklenil pogodbe z okoliškimi kmeti, ki bodo v kooperaciji za njegove potrebe pridelovali zelenjavo. Doslej ima tozadevne pogodbe sklenjene že za 500 hetaerjev zelenjave. Kakor je slišati, hoče to površino še povečati. S tem bo kombinat v svoji okolici zlasti med manjšimi kmeti odprl pot za specializacijo kmetijske proizvodnje in za njeno intenzivacijo, ker zagotavlja svojim pogodbenikom zanesljiv odkup zelenjave, ki jo bodo pridelali.

Kombinat pa bo tudi drugače zanimiv za razvoj kmetijstva v okolici. Za proizvodnjo ledene kreme bo potreboval letno nad tri milijone litrov mleka in okoli 300.000 ton masla. Tako bo že zgolj za krmlje njegovih potreb po mleku v okolici potrebnih okoli 1000 krav, za krmlje potreb po maslu pa nadaljnjih 2500. To pa je poleg tega, da bo kombinat dajal delo in zaslužek 500 do 800 ljudem Nižje Avstrijske, njegova velika prednost za kmetijstvo in ne na zadnje za celokupno gospodarstvo okolice Grof-Enzersdorfa.

POŠIROKEM SVETU

LONDON. — Predsednik britanske vlade Harold Wilson bo v doglednem času uradno obiskal Sovjetsko zvezo, kamor ga je povabil predsednik sovjetske vlade Kosigin. V spodnjem domu je Wilson gledal tega obiska dejal, da je še naprej v stikih s predsednikom Kosiginom, vendar pa datum obiska doslej še ni bil določen. Dodal je, da je treba britansko-sovjetsko srečanje na najvišji ravni poprej zelo skrbno pripraviti. Tej pripravi bo nedvomno služil tudi poldnevni obisk britanskega zunanjega ministra Stewarta, kateri bo 29. novembra odpoval v Sovjetsko zvezo.

NEW YORK. — Ameriški predsednik Johnson je opozoril rasistično vlado v Južni Roderiji, da bo Amerika nasprotni njej „sprejela povračilne ukrepe“, če bo enostransko razglasila neodvisnost. S tem je dal ameriški predsednik odločno podporo britanski vladi, katere se prizadeva, da razglasi neodvisnost Južne Roderije ne bi koristila samo tamkajšnjim belim priseljencem, marveč prav tako tudi domačinom, ki so sicer v veliki večini, vendar doslej nimajo nobenih pravic.

BEOGRAD. — Na povabilo predsednika SFR Jugoslavije Josipa Broza Tita bo Jugoslavijo uradno obiskala poljska partijsko-vladna delegacija, ki jo bosta vodila prvi sekretar CK poljske združene delavske partije Wladislaw Gomulka in predsednik poljske vlade Jozef Cyrankiewicz. Obisk je predviden za sredo novembra.

JOHANNESBURG. — Južnoafriška rasistična vlada je začela novo akcijo proti črnemu prebivalstvu. Z utemeljitvijo, da hoče izbrebiti „oboroženo razbojništvo“, je policija v dveh dneh aretirala več kot 1200 ljudi, večinoma črncev. Pri aretaciji je sodelovalo 2500 policajev, katerim je pomagalo še kakih 1000 gojencev glavne policijske šole v Pretoriji. Šef policije je napovedal, da bodo s takimi akcijami še nadaljevali.

HAMBURG. — V bivšem nacističnem taborišču smrti Neuengamme pri Hamburgu (Zahodna Nemčija) so odkrili spomenik žrtvam, umorjenim v tem taborišču. Računajo, da so nacistični zločinci v tem taborišču v času od 1938 do 1945 pobili okoli 55.000 ljudi.

MEXICO. — Prvič v zgodovini Mehike se je zgodilo, da je prišla ženska na vodilni položaj v najvišjem zakonodajnem organu države. Za predsednico mehiške skupščine je bila namreč za mesec novembra izvoljena pros. Maria Andale del Rosal.

NEW YORK. — Skupina osmih nevtalnih držav članic ženevskega razorožitvenega odbora je predložila političnemu odboru Glavne skupščine OZN osnutek resolucije, ki se nanaša na prepoved širjenja jedrskega orožja. Resolucija poziva vse države, naj store nujne ukrepe, da bi čim prej sklenili sporazum o prepovedi širjenja atomskega orožja. Sporazum naj bi stonel na naslednjih načelih: ne sme biti nobene „vrzeli“, ki bi dopuščala atomskim ali neatomskim državam, da neposredno ali posredno razpečavajo atomske orožje; usvarili je treba sprejemljivo ravnateljstvo med vzajemnimi odgovornostmi in obveznostmi atomskih in neatomskih držav; sporazum je treba smatrati kot etape na poti do splošne in popolne razorožitve. Določbe sporazuma naj prouči ženevska konferenca, ki mora nadaljevati s svojim delom.

LONDON. — Grškemu kralju Konstantinu je med njegovim zasebnim obiskom v Londonu izročila skupina britanskih laburističnih poslancev zahtevo, naj v Grčiji izpustijo 85 političnih zapornikov, ki so zaprti že več kot 15 let.

PARIZ. — Francosko vojaško sodišče je obsodilo na smrt vojnega zločinca Jacquesa Vasseura, ki je med drugo svetovno vojno služil gestapu v zahodni Franciji. Odgovoren je za aretacije, pregone in za smrt številnih francoskih rodoljubov.

WASHINGTON. — Po podatkih zdravstvene službe na svetu vzemirljivo narašča slepota. V 80 odstotkih je slepota posledica bolezni, katere povzročiteljev še niso odkrili. Danes je na svetu 10 milijonov slepih; od teh jih je največ osleplelo zaradi trahoma.

RIO DE JANEIRO. — Argentinska vlada je sklenila prepovedati slehermo politično dejavnost sindikalnih organizacij, kar je med delavstvom sprožilo veliko razburjenje. Generalna federacija argentinskih delavcev, ki šteje okoli 2,5 milijona članov, je napovedala splošno stavko in delavske pohode, hkrati pa zagotavlja, da bodo delavci prevzeli gospodarske objekte. Boj argentinskih delavcev je v prvi vrsti naperjen proti gospodarski politiki vlade, katere ni sposobna zavreti stalnega naraščanja draginje v državi, kajti življenjski stroški se v Argentini na leto povečajo tudi do 40 odstotkov.

MAUTHAUSEN. — Zadnje nedeljo se je v bivšem nacističnem taborišču Mauthausen zbralo okoli 2500 mladih sindikalistov iz cele Avstrije, kjer so priredili spominske slavnosti pod naslovom „20 let druge republike — 20 let demokratične Avstrije“. Socialistična poslanka Jochmann je mlade sindikaliste, ki zadnje vojne sami niso doživeli, pozvala, naj skrbijo za to, da se v Avstriji nikdar več ne bodo ponovili časi koncentracijskih taborišč.

NEW YORK. — Na sežu OZN so spet razpravljali o kolonialni politiki. Takrat sta bili na „zatočni klopi“ Velika Britanija in Portugalska. Veliki Britaniji so očitali, da izvaja represalije proti prebivalstvu v Adenu in južnoarabskih protektoratih, Portugalski pa, da se v boju proti osvobodilnemu gibanju domačega prebivalstva v svojih kolonijah poslužuje vojaške pomoči atlantskih zaveznikov.

VARSAVA. — Avstrijski obrambni minister dr. Prader in državni sekretar Rösch sta na povabilo poljskega obrambnega ministra maršala Spychalskega obiskala Poljsko, kjer sta si ogledala razne vojaške ustanove ter imela razgovore s predstavniki poljskega obrambnega ministrstva.

DUNAJ. — V ponedeljek so se na Dunaju začele slavnosti ob 150-letnici tamkajšnje tehnične visoke šole. Ob tej priložnosti je bil položen tudi temeljni kamen novega inštituta za elektrotehniko, avstrijska Narodna banka je jubilej počastila s srebrnimi kovanci po 25 šilingov, poštna uprava pa s posebno spominsko znamko.

LIZBONA. — Pri nedeljskih parlamentarnih volitvah na Portugalskem je vladna stranka predsednika Salazarja osvojila 130 mandatov, ker so opozicijske stranke umaknile svoje kandidate in tako protestirale proti omejevanju svobode tiska in govora.

Italijanska manjšina v Jugoslaviji

Pred nedavnim je imela v Pulju osrednja organizacija italijanske manjšine v Jugoslaviji — »Unione degli Italiani dell'Istria e di Fiume« — svoj dvanajsti občni zbor, katerega se je udeležilo nad sto delegatov včlanjenih organizacij. Kot gostje so se občnega zbora udeležili predsednika republiških komisij SZDL za manjšinska vprašanja iz Slovenije in Hrvaške Bojan Lubej in Irena Bjelič, predsednika teh komisij z Reke in iz Kopra, iz Trsta pa predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Boris Race. Občnemu zboru pa je ves čas prisostvoval tudi italijanski generalni konzul v Kopru dr. Cerchione. Na občnem zboru je bilo podano obširno poročilo o delovanju Unije v minulih dveh letih. Zbrane zastopnike italijanske manjšine je med drugimi pozdravil tudi predsednik osrednje organizacije slovenske manjšine v Italiji Boris Race. Za predsednika Unije je bil znova izvoljen prof. Antonio Borme. O delovanju osrednje organizacije italijanske manjšine v Jugoslaviji povzemamo glavne misli iz tozadevnega poročila v »Primorskem dnevniku«.

Italijanska manjšina je v zadnjih dveh letih doživela vrsto lepih uspehov. S problematiko manjšinskega vprašanja se bavi posebna šolska komisija Unije, ki se je v dveh letih sestala enajstkrat, da bi obravnavala šolska vprašanja in da bi z oblastmi našla primerne rešitve za probleme, ki so v zvezi z italijanskim šolstvom sproti nastajali. Komisija se je ukvarjala s stanjem učbenikov za italijanske šole. V zadnjih dveh letih sta bili dve veliki šolski prireditvi, in sicer ob zaključku šolskega leta 1964 v Umagu, ob zaključku šolskega leta 1965 pa v Piranu. Na obeh zelo posrečenih manifestacijah »življenjske sile« italijanske manjšine je sodelovalo od 600 do 800 otrok, kar je ena četrtina vseh šolarjev in dijakov italijanskih šol v Istri in na Reki.

Za izboljšanje strokovne usposobljenosti učiteljskega na italijanskih šolah sta veliko doprinesla seminarja, ki sta bila za italijanske učitelje in profesorje prirejena lani v Kopru letos pa v Rovinju. Na obeh seminarjih so predavali strokovnjaki iz Italije v dogovoru med italijanskimi in jugoslovanskimi oblastmi.

Kulturno-umetniško udejstvovanje manjšine usmerja posebna komisija Unije, ki skrbi za dejavnost dramskih odsekov, zborov, folklornih skupin, knjižnic in za predavanja. V zadnjih dveh letih so bili na teh področjih doseženi res lepi uspehi tako glede števila prireditvev kakor tudi glede števila obiskovalcev. V poročilu je nadalje govora o koristni izmenjavi, ki jo manjšinske organizacije gojijo z ustanovami in organizacijami v Italiji. Posebno živahni so bili stiki s tržaško ljudsko univerzo, ki je v italijanskih krožkih v Istri in na Reki priredila vrsto predavanj leposlovnega in znanstvenega značaja ter koncertov.

Leta 1963 je italijanska manjšina ustanovila tudi svoj krožek pesnikov, pisateljev in likovnikov, ki je zelo aktiven in je že doslej zabeležil lepe uspehe. Pisatelji in pesniki iz vrst manjšine imajo na razpolago reviji »La Battana« in »Panorama« ter še drug italijanski tisk, ki izhaja v Jugoslaviji. Krožek je imel vrsto literarnih večerov v posameznih središčih manjšine, enega pa tudi v Gorici. Poseben poudarek pa zaslužijo literarni krožki na italijanskih šolah.

Italijanska manjšina ima svojo založbo EDIT, v kateri izhajajo tudi dnevnik »La Voce del Popolo« ter reviji »Panorama« in »Il Pioniere«. V zadnjih dveh letih je založba izdala 15 učnih knjig za osnovne šole in dve učni knjigi za gimnazijo, poleg tega pa še 13 drugih publikacij. Revija »La Battana« pa je letos organizirala v Opatiji srečanje italijan-

skih in jugoslovanskih pisateljev, ki je imelo velik uspeh ter bo postalo vsakoletna prireditvev v duhu mostu med književniki obeh sosednih držav. Založba EDIT si je kot bodočo nalogo zastavila tudi vpliv na uvoz in razpečevanje italijanskega tiska, ki prihaja iz Italije v Jugoslavijo, medtem ko hoče svoje publikacije razširiti na Italijo in druge države.

Važno vlogo v kulturno-umetniškem življenju italijanske manjšine igra italijanska Drama na Reki, ki izvaja svojo dejavnost v vseh središčih, kjer žive večje skupine Italijanov. Finančna sredstva za vzdrževanje in dejavnost tega gledališča dajejo oblasti. Na leto ima Drama kakih 60 prireditev, vendar bi jih lahko imela še več, če bi imela na razpolago dovolj umetnikov. Zato se Unija zavzema za

tozadevno pomoč iz Italije, ki bi kot matična država morala vzdrževati nadaljnje umetnike, kateri bi delovali pri manjšinskem gledališču, podobno kot podpira druge italijanske umetnike in ansamble, ki gredo na gostovanja v tujino.

Zelo povoljno se razvija delo italijanske sekcije pri radiu Koper ter pri reški radijski postaji. Radio Koper ima povprečno 6 ur na dan italijanskega programa. Posebno priljubljene so oddaje radia Koper za italijanske šole, o čemer priča tudi dejstvo, da je uredništvo teh oddaj dobilo v lanskem letu 7230 dopisov in 1500 ilustracij od šolarjev in dijakov italijanskih šol v Istri in na Reki. Na razvoj italijanskih oddaj nedvomno vpliva dobro vzdušje, ki vlada med slovensko in italijansko redakcijo. Pred nedavnim je bil oddajnik nad Piranom bistveno okrepljen, tako da radio Koper zdaj dobro slišijo tudi tam, do koder doslej ni segal.

Končno je bilo v poročilu navedeno, da dobiva Unija izdatno finančno podporo od oblasti, ki jo porabi za pomoč posameznim krožkom in ansablom. Zelo tesne stike pa ima Unija tudi s Slovensko kulturno gospodarsko zvezo v Trstu, s katero je imela že več skupnih posvetovanj o perečih manjšinskih vprašanjih.

V celovškem Domu umetnikov:

Razstava „Gore v podobah“

Gotovo so se v celovškem Domu umetnikov zvrstile že mnoge razstave, ki so bile nekaj posebnega tako po svoji vsebini kot po odzivu v javnosti. Prav tako gotovo pa je, da predstavlja izreden dogodek tudi sedanja razstava „Gore v podobah“, ki jo je posredoval Umetnostni paviljon v Slovenjem Gradcu, kjer je bila meseca junija prirejena v počastitev 70-letnice izhajanja »Planinskega vestnika«, glasila Planinske zveze Slovenije.

Gre za specializirano razstavo, ki je v celoti posvečena goram in planinskemu svetu Slovenije. Skupno obsega 68 slik kakih 30 umetnikov ter nudi zanimiv prerez skozi zgodovino in razvoj planinskega slikarstva na Slovenskem. Kot taka je nedvomno nekaj edinstvenega in so slovenjegraški prireditelji potrebovali skoraj tri leta, da so slike zbrali v raznih galerijah in muzejih, iz zasebnih zbirk in pri posameznih umetnikih.

Časovno obdobje, ki ga zajema razstava, sega od začetka 16. stoletja do današnjih dni. Najstarejšo upodobitev planin predstavlja kopija freske neznanega umetnika [1510] iz Krizne gore pri Škofji Loki, najnovejša dela so nastala letos, vmes pa se vrstijo stoletja s svojimi umetnostnimi obdobji, zastopana z najboljšimi predstavniki od romantike mimo realizma in impresionizma do modernega abstraktnega slikarstva. Zastopana sta Anton Karinger in naš domačin Marko Pernhart (poseben okras razstave je njegova štiridelna panorama s Triglavom) prav tako kot Ladislav Beneš, slavni impresionisti Rihard Jakopič, Ivan Grohar in Matija Jama, ter »folklorist« Maksim Gaspari, katerim sledijo Maks Koželj, Anton Gvajc, Valentin Hadnik, pozneje Edo Deržaj, Miha Maleš, Božidar Jakac in Ive Šubic, iz najnovejše dobe pa Dore Klemenčič, Dora Plestenjak-Slana, Peter Adamič in Bogdan Meško. Kakor je širok in bogat krog umetnostnih obdobji, tako pestra pa je zbirka tudi po tehniki: freska, oljnat slika, akvareli, gvaši, pasteli, risbe ter lesorezi in linorezi.

Razstava, ki sta jo mojstrsko uredila ravnatelj slovenjegraškega paviljona prof. Karel Pečko in umetnostni zgodovinar dr. Fran Zupan, je pravo doživetje tako za ljubitelje umetnosti kot tudi za ljubitelje planin. V celovškem Domu umetnikov bo odprta do 24. novembra, in sicer dnevno od 9. do 12. ure ter od 15. do 18. ure. Obisk vsakomur toplo priporočamo.

Prof. Ernst J. Görlich

šestdesetletnik

Prihodnji torek, 16. novembra, bo obhajal svoj 60-letni življenjski jubilej znani avstrijski pisatelj in znanstvenik višji študijski svetnik prof. dr. Ernst Joseph Görlich.

Jubilantovo ime je znano daleč preko meja Avstrije. Napisal je vrsto znanstvenih del s področja avstrijske in svetovne zgodovine ter s področja zgodovine književnosti in kulture. Razne znanstvene ustanove so mu izrekle priznanje s tem, da so ga izvolile za svojega dopisnega člana, tako Arheološka družba v Atenah in Mednarodno združenje raziskovalcev papirusa v Bruslju. Na področju literarnega dela so zlasti znani njegovi zgodovinski romani in povesti; njegova dela so doslej prevedena v španski, francoski, italijanski, holandski, finski in slovenski jezik. Posebno priznanje pomeni njegova izvolitev za člana avstrijskega PEN kluba. Končno pa je prof. dr. Görlich tudi avtor besedila gradščanske deželne himne.

Za njegovo 60-letnico je izšla posebna številka revije »Avstrijska kulturna beseda«, v kateri številne znane osebnosti kulturnega in javnega življenja pišejo o osebnosti in delu jubilarja. Med drugim vsebuje slavoslovna številka prispevke, ki so jih napisali prof. Franz Theodor Csokor, bivši minister dr. Felix Hurdes, zvezni svetnik univ. prof. dr. Hans Thiring, visokošolski profesor dr. Karl Lugmayer, ministrski svetnik dr. Karl Baschiera itd. Poseben odbor pa je pripravil razne proslave in slavnosti v čast prof. dr. Görlichu ob njegovem življenjskem jubileju.

Videmski orkester

bo gostoval v Celovcu

V okviru kulturne izmenjave med Koroško in Furlanijo bo v ponedeljek gostoval v Celovcu simfonični orkester iz Vidma, ki bo pod vodstvom dirigenta Armanda La Rosa Parodija priredil koncert v veliki dvorani Doma glasbe.

Na sporedu bodo dela italijanskih skladateljev, in sicer bodo zastopani Gian Francesco Malipiero, Giuseppe Tartini, Claudio Monteverdi, Alfredo Casella, Domenico Scarlatti in Gioacchino Rossini. Kot solistka bo sodelovala mednarodno znana pianistka Marcella Crudeli iz Rima.

Videmski orkester je na Koroškem že dobro znan od prejšnjih gostovanj, zato bo tudi njegov tokratni koncert privabil mnogo ljubiteljev glasbe, za katere bo ta večer gotovo lep užitek.

„Nebotičnik svetovne znanosti“

Pred nekaj leti je v starosti 80 let umrl Axel Wenner-Gren, po katerem se imenuje mednarodni raziskovalni center, ki so ga zgradili v Stockholmu. Vanj so doslej vložili dobrih sedem milijonov dolarjev; petino je prispeval Wenner-Gren, za preostalo vsoto pa sta prevzela jamstvo švedska država in mesto Stockholm s perspektivo, da se bo inštitut polagoma sam vzdrževal. Zato je najemnina v tem centru tudi razmeroma visoka, pač pa velja poseben popust za raziskovalce iz držav v razvoju.

Inštitut je začel delovati šele pred dobrima dvema letoma, vendar se je v njem zvrstilo že daleč nad tisoč raziskovalcev iz vseh delov sveta. Na razpolago imajo edinstvene pogoje. »Nebotičnik svetovne znanosti«, kakor imenujejo zgradbo Pylon, predmore dovolj prostora za pyrone raznih znanstveno-raziskovalnih ustanov, kot so svet za naravoslovje in za medicinske raziskave, zavod za atomsko znanost ter odbori za vesolje, za varnost v prometu in za računske stroje, tehnološki inštitut, švedsko združenje za kemijo ter inštitut za mednarodno gospodarstvo in komite za štipendije — skratka: trdnjava znanosti v pravem pomenu besede. V 25. nadstropju »Pylona« pa je zbornica, kjer se redno sestajajo znanstveni raziskovalci in tehnični strokovnjaki iz skoraj vseh dežel sveta.

Nebotičnik »Pylon« v polkrogu obdaja štirinadstropno poslopje »Helicon«, v katerem je skupno 130 stanovanj, opremljenih v najboljšem švedskem slogu. V njih živijo družine znanstvenikov in raziskovalcev, skupno kakih 200 ljudi iz več kot 30 dežel. V Stockholmu študirajo, delajo

v laboratorijih, se izpopolnjujejo v bolnišnicah in na klinikah ter skupno s švedskimi znanstveniki širijo in poglobljajo dosedanja odkritja.

Obiskovalec najde v »Heliconu« vse, kar sodi k ugodnemu domu, vse od gospodinjstvih pripomočkov in posteljnega perila do pralnih strojev v kleti in do otroškega vrtca, katerega osebe govori več jezikov.

V zgornjem nadstropju nebotačnik-

„Trdnjava male učenosti“

Seveda povsem drugačna, vendar prav tako zanimiva je ustanova, ki so jo dobili otroci v japonski prestolnici Tokio: to je večnadstropno poslopje za izobraževanje in razvedrilo, ki ga imenujejo »Trdnjava male učenosti« ali pa tudi »Hiša otroških sanj«, kajti v njej se jim izpolnjujejo mnoge želje iz domišljjskega sveta.

V kletnih prostorih te stavbe so oddelki za znanstvene raziskave ter laboratoriji za optiko, akustiko, elektrotehniko in kemijo. V dvorani za radijske zveze, opremljeni z oddajniki in sprejemniki, si otroci lahko pridobijo znanje, kakršno je potrebno radioamaterjem. Dvorana znanstvene domišljije se ponaša z

velikanskim robotom, okoli katerega vozi po radiu krmarjen avto. V delavnici, ki je polna smotrno izbranih strojev, orodja in drugih pripomočkov, se mladi Japonci učijo ravnanja z delovnimi pripomočki in se usposabljaajo za konstruktivno dejavnost. V višjih nadstropjih je več dvoran, kino ima 800 sedežev in

gledališki oder, v posebni dvorani se

vrstijo razstave raznih predmetov, namenjenih predvsem otrokom, zraven pa je knjižnica za mlajše in starejše šolarje. Dva prostora sta namenjena glasbeni in likovni vzgoji, na ravni strehi poslopja pa je vrt

gledališki oder, v posebni dvorani se vrstijo razstave raznih predmetov, namenjenih predvsem otrokom, zraven pa je knjižnica za mlajše in starejše šolarje. Dva prostora sta namenjena glasbeni in likovni vzgoji, na ravni strehi poslopja pa je vrt

Prvo pobudo je dal danski arhitekt Berge Lorentzen, ki je pripravil tudi osnutke, katerih izvedba naj bi podprla ideale in težnje sodobne mladine. Zamisel je podprla država, ki je prispevala 12 milijonov kron, polagoma pa so se vključevala tudi podjetja, ki so vložila skupno 5 milijonov kron; največji prispevek pa je seveda dala mladina sama — navdušenje in krepke roke.

Mesto mladine ima zdaj 240 stalnih prebivalcev, začasnih pa se zvrsti v njem tekom leta okoli 5000. Mestna vrata so odprta vsej danski doraščajoči mladini, ki dejavno posega v življenje svojega mesta, hkrati pa se praktično seznanja z delom v banki, zavarovalnici, prodajalni, trgovski upravi pisarni ali v kateri izmed delavnic. Mladi ljudje, ki delajo pod nevislim vodstvom najboljših strokovnjakov, se imenitno

gledališki oder, v posebni dvorani se vrstijo razstave raznih predmetov, namenjenih predvsem otrokom, zraven pa je knjižnica za mlajše in starejše šolarje. Dva prostora sta namenjena glasbeni in likovni vzgoji, na ravni strehi poslopja pa je vrt

gledališki oder, v posebni dvorani se vrstijo razstave raznih predmetov, namenjenih predvsem otrokom, zraven pa je knjižnica za mlajše in starejše šolarje. Dva prostora sta namenjena glasbeni in likovni vzgoji, na ravni strehi poslopja pa je vrt

Končno še nekaj besed o mestu za mlade ljudi, ki si ga je v neposredni okolici Koebenbavna zgradila danska mladina čisto po svojih željah in težnjah. Leta 1960 so mladinke in mladinci v starosti od 13 do 18 let vzeli orodje v roke, danes pa ima »njihovo« mesto lastne prodajalne, tovarne v malem, delavnice, banko in zavarovalnico. Ponos stalnih in začasnih »mladih meščanov« pa je mestna hiša, ki so jo okrasili bodoči umetniki, starostni vrstniki graditeljev.

počutijo v »svojem« mestu. V prostem času tudi sami dajejo in uresničujejo pobude za nadaljnjo izpopolnitev naselja, razen tega pa kažejo posebno vneto za izobraževanje in za športno dejavnost.

Danski poskus je zbudil zanimanje tudi v drugih državah, kjer nameravajo uresničiti podobne načrte, zavedajoč se, da ima ta zamisel tudi velik psihološki pomen. Danski vzgojitelji namreč ugotavljajo: »Pri mladih ljudeh zaleže prepričevalna beseda starostnega vrstnika več kot večjih togo navodilo odraslih, ki jih je življenje že preveč utrudilo, da bi mogli vložiti v svoje delo toliko poleta in mladostne vneme. V tem mestu pa mladina — pod vodstvom iz ozadja — samostojno išče pot v prihodnost in svoje mesto v bodočem življenju.«

(Po »Delu«)

MALOOBMEJNI PROMET:

Več iniciative od spodaj navzgor

Na drugi strani lahko beremo, da prebivalstvo, ki živi — kakor mi na Južnem Koroškem — na meji, nikakor ni več zapisano zaostalosti in življenju v gospodarski negotovosti. Odprta meja omogoča neposredno gospodarsko sodelovanje, ki je ena najtrdnjših oblik prijateljskega sodelovanja med državami, ki imajo skupno mejo. Za razvoj tega sodelovanja je v prvi vrsti metodajna krajevna iniciativa od spodaj navzgor. Ta iniciativa je tudi koristna, ker gospodarsko sodelovanje občin in podjetij na meji pomaga krepiti gospodarski položaj obmejnega prebivalstva in odpravljati ostanke njegove gospodarske zaostalosti.

Za Videmskim sporazumom o maloobmejnem prometu med Italijo in Jugoslavijo je pred petimi leti stopil v veljavo tudi sporazum o maloobmejnem prometu med Avstrijo in Jugoslavijo. Ta sporazum in dodatni sporazumi o izvajanju tega maloobmejnega prometa, ki se od tedaj naprej vrstijo, odpirajo tudi na tem območju prebivalstva obmejnih občin poleg čedalje večjih možnosti obiskov čez mejo in izmenjave na kulturnem in športnem področju tudi možnosti za razvoj gospodarskega sodelovanja, kakor se uveljavlja na italijansko-jugoslovanski meji. Na primerih občin Železna Kapla-Bela na eni ter Kranj in Mozirje na drugi strani so se tekom leta že pojavili prvi zapletki razvoja gospodarskega sodelovanja, v primeru občin Beljak, Jesenice, Radovljica in Trbiž pa so s sodelovanjem na področju turizma dobili že zelo določene gospodarske oblike. Ob vsestranskih dobri volji in nadaljnjih iniciativah od spodaj navzgor obeta to sodelovanje razvoj, do kakršnega je prišlo na italijansko-jugoslovanski meji.

Kakor iniciativa od spodaj navzgor blagodejno vpliva na gospodarski razvoj tamkajšnjega mejnega področja, tako lahko koristi tudi mejnemu področju Slovenije na eni ter Koroške in Štajerske na drugi strani. Če nekoliko podrobneje razmišljamo o objektivnih pogojih na obeh straneh, potem pričujemo spoznavati, da bi ob ustrezni iniciativi od spodaj navzgor tudi naša mejna področja gospodarsko lahko zelo plodno sodelovala z mejnimi področji Slovenije. Podobno kot v gornjih primerih bi tudi druge občine po Rožu in Podjuni sprožile iniciativo za razvoj gospodarskega sodelovanja s sosednimi občinami na meji, n. pr. z Jesenicami, Tržičem in Ravnanmi, da imenujemo med njimi le občine, ki so neposredno na naši meji.

Ni namen tozadevnega razglabljanja, da bi konkretizirali možne oblike tega sodelovanja. V to vprašanje se morajo podrobneje poglobiti naše občine in njihovi gospodarski činitelji. To vprašanje je — kakor nas uči primer mejnih področij Italije in Jugoslavije — v prvi vrsti njihovo vprašanje, ker bo prišel razvoj gospodarskega sodelovanja v neposredno korist njihovega prebivalstva in ljudi, ki jih zaposlujejo. Načelna iniciativa od zgoraj navzdol je bila tudi v našem primeru maloobmejnega prometa že dana, sedaj je treba ta promet izoblikovati z iniciativami od spodaj navzgor. Tudi pri nas so te iniciative prvi koraki k naglejšemu gospodarskemu napredku mejnih področij kot najbolj prirodnemu fundametu prijateljskega sodelovanja med državami in miru na njihovi meji.

AKCIJA PROTI PROMETNIM NEZGODAM NA CESTI:

Življenje ima prednost

Zvezno ministrstvo za notranje zadeve pripravlja v sodelovanju z organi javne varnosti in organizacijami avtomobilistov akcijo, katere namen je, da pripomore k zmanjšanju prometnih nezgod, zlasti onih s smrtnim izidom. Po nedavni izjavi notranjega ministra bo ta akcija stekla z novim letom in bo zajela vse udeležence cestnega prometa, pešce enako kot avtomobiliste, motocikliste, mopediste in traktoriste.

Z naraščajočim številom avtomobilov naraščajo tudi prometne nezgode. V zadnjih dveh letih se je število motornih vozil v državi povečalo za 327.381 na 1.917.381. Vsak deseti državljani pa je že posestnik avtomobila. V tem razdobju je prišlo v državnem merilu do 107.913 prometnih nezgod, pri katerih so bili poškodovani udeleženci prometa. 9651 nezgod so povzročili vinjeni vozači. Če k tem dvem podatkom še dodamo, da obleži pri nas zaradi prometnih nezgod na cesti vsako leto okoli 2000 mrtvih in da odpade povprečno na mesec 3597 prometnih nezgod s 4900 telesno poškodovanimi in 158 mrtvimi, potem sta nam potreba in pomen te akcije dovolj predočena.

Za zmanjšanje prometnih nezgod hoče notranje ministrstvo predvsem harmonizirati iniciativo varnostnih organov in organizacije avtomobilistov. Poleg tega hoče doseči boljše označbo cest in več semaforov za regulacijo prometa. V sklop njegovih prizadevanj bo spadalo tudi prizadevanje za zboljšanje stanja cest, ki so v veliki meri krive prometnih nezgod. Posebno pozornost hoče ministrstvo med drugim posvetiti šolanju ljudi v zadržanju v cestnem prometu in s tem zajeti tako pešce kot lastnike in vozače motornih vozil. V tem sklopu naj bi organi javne varnosti tudi gledali na avtomobiliste in pri tem uveljavljali načelo, da avtomobilist na cesti nima prednosti pred pešcem.

Zgledna akcija celovške občine

Okoli 1100 celovških otrok, ki so vstopili v prve razrede ljudskih šol, je dobilo v ponedeljek na prvi pogled nenavadno darilo mestne občine. To darilo, ki je obstajalo iz vrečke, v kateri so bili ščetka za čiščenje zob, zobna pasta in kozarček za izpiranje ust. S tem darilom je socialni referent magistrata v sodelovanju z mestnim šolskim nadzornikom in mestnim zdravnikom hotel mlade šolarčke opozoriti na čiščenje in nego zob in jih navaditi, da bi postalo čiščenje zob njihovo vsakodnevno jutranje opravilo.

Ta akcija uprave našega glavnega mesta sodi v akcije v okviru tedna za zdravje zob. V eni izmed šol in sicer v ljudski šoli Welzenegg so vrečke z zobno ščetko, zobno pasto in kozarčkom za izpiranje ust delili mestni svetnik Flucher, mestni šolski nadzornik, deželni poslanec Lu-

ka s in mestni zdravnik dr. Brandl, ki so se istočasno prepričali, kdo od otrok je že v posesti zobne ščetke in kdo zobe dnevno čisti. Mestni zdravnik je otrokom tudi pokazal, kako je treba zobe čistiti.

Prav in potrebno bi bilo, da bi se po tem zglednem primeru ravnale tudi naše podeželske občine, kjer je čiščenje zob navadno še bolj zanemarjeno kot po mestih.

Boljši pogoji za zimski promet po Ljubeljski cesti

Po svojem potovanju po Sloveniji in Hrvaški v zvezi s prihodnjim gostovanjem dunajske »Revijske ledu« v Celovcu je direktor uprave sejma in umetnega drsališča Friedrich Gutschmar sporočil, da se

bo tega gostovanja udeležilo okoli 30.000 obiskovalcev iz Slovenije in Hrvaške. V času od 3. do 20. februarja 1966 je računati, da bo prišlo skozi Ljubeljski predor v Celovec dnevno 60 do 80 avtobusov z obiskovalci revije.

S tem v zvezi je deželna gradbeno direkcija obljubila, da bo do zime koroški del Ljubeljske ceste tako daleč sanirala, da bodo pozimi po njej lahko vozili tudi štirideset in večsedesni avtobusi. Predvsem bodo tekom prihodnjih tednov razširili ovinke in druga »ozka grla« te ceste. Podvzeli pa bodo tudi druge potrebne ukrepe za neoviran zimski promet po tej cesti.

Na svojem potovanju po Sloveniji je direktor Gutschmar priredil tiskovne konference v Mariboru, Celju, Zagrebu, Ljubljani, Novem mestu, Kranju, Tržiču in na Jesenicah. Te dni pa je na poti po Furlaniji-Juljski krajini, kjer bo imel tiskovne konference v Vidmu, Gorici, Trstu in Benetkah.

Slovensko prosvetno društvo »Edinost« v Pliberku

V A B I L O

V nedeljo, 21. novembra 1965 bosta v meddruštveni kulturni izmenjavi gostovala v Pliberku

Folklorni ansambel z godalnim kvintetom in Koroški oktet

kulturno-prosvetnega društva »Prežihov Voranc« iz Raven

Prireditve bo ob pol tretji uri popoldne v dvorani gosilne Schwarzl v Pliberku. Po prireditvi prosta zabava in ples!

K obilni udeležbi vabi odbor

Tovarna celuloze Rebrca ne sme biti zaprta!

Ko smo v zadnji številki ob 75-letnici tovarne celuloze Rebrca na kratko opisali njen nastanek in njene stalno ponavljajoče se težave, smo tudi omenili, da je tovarna sedaj prešla v roke skupine 14 podjetij industrije papirja. Sprič tega smo izrazili upanje, da bo v tem sklopu sanirana in da bo narasla tudi njena kapitalna in gospodarska moč, da bo dala zaposlitev številnim delavcem, ki so v okolici na razpolago in da bo lahko predelovala les iz svojega neposrednega zaledja.

Te dni pa smo bili poučeni nečesa drugega. Tudi pod novimi lastniki je tovarna celuloze Rebrca spet v nevarnosti. Zaloge lesa na njenem skladišču se nevarno manjšajo. Tovarna celuloze brez zaloga lesa pa mora prej ali slej ustaviti svoje obratovanje. Z ustavitvijo obratovanja bi v tem primeru zgubilo v občinah Železna Kapla-Bela,

Žitara vas in Galicija, kjer druge industrije takorekoč ni, 347 delavcev svoje stalno delovno mesto. Tega pa si novi lastnik tovarne ne sme in ne more dovoliti.

Navzlic temu se skupina 14 podjetij avstrijske industrije papirja bavi z likvidacijo Rebrce. Ta namen je jasno razviden iz vsebine torkovega sestanka na deželni vladi, ko so deželni glavar Sima, deželni finančni referent Suchanek, deželni poslanec in župan Lubas ter sekretarja sindikata delavcev v kemični industriji ugotovili akutno nevarnost, da nameravajo lastniki Rebrce v predvideni reorganizaciji obratovanje tovarne ustaviti. S tem v zvezi so predstavniki deželne vlade naglasili, da je deželna vlada proti temu ukrepu, ker je treba tovarno v tem kraju ohraniti.

Deželna vlada je že leta 1962 prevzela jamstvo za desetmilijonski kredit, ki je bil namenjen za sa-

PREBERIMO — GOVORIMO — UKREPAJMO!

Naše hranilnice in posojilnice so steber našega gospodarstva

Varčevanje je med koroškimi Slovenci stara, lepa in dobra navada. Koroški Slovenci imamo najstarejšo ustanovo organizirane gospodarske samopomoči. Nastala je pred 93 leti kot Hranilnica in posojilnica Šentjakobska v Rožu. Nastala je iz potrebe po združenju samoobrambi in samopomoči v letih stiske, ko je moral kmet pričeti računati z denarjem in ga pridobivati, da je z njim lahko »odrajtal« svoje dajatve in da se je lahko uveljavil v tržnem gospodarstvu, ki se je pričelo razvijati. Takrat so naši predniki dojeli tok časa in rekli so: dajmo svoj denar v skupno blagajno, da bomo lahko pomagali, ko ga ta ali drugi enkrat ne bo imel. Tako je ta skupna blagajna v Št. Jakobu na eni strani kot hranilnica proti dostojnim obrestim zbirala denar, da ga je na drugi strani kot posojilnica lahko proti dostojnim obrestim posojala svojim članom.

Ta oblika samopomoči se je v tistih časih naglo uveljavila. Po šentjakobskem zgledu so z istim delom samopomoči pričele hranilnice in posojilnice po drugih naših krajih. Vse so — več ali manj, to bodi danes puščeno ob strani — obvarovale naše vasi pred stisko in obubožanjem, ki je pretilo našim vasem in v katerem je v tisti dobi šlo drugod na tisoče kmetij na boben.

Ta oblika naše združne samopomoči, da nalagamo svoj odvisni denar pri domači hranilnici in posojilnici, da se je lahko poslužujemo, kadar denar potrebujemo, nam je odtlej naprej vedno spet pomagala, če smo prišli v stisko in če nam je drugače v naših gospodarskih stremeljenjih kdaj primanjkovalo denarja. Vedno so bile naše hranilnice in posojilnice naš steber, naši hranilničarji in posojilničarji pa granit tega stebra. Dvakrat nam je usoda časa skušala zrušiti ta steber in dvakrat znova sta življenjska volja našega ljudstva in njegova vera v pravilnost in koristnost te samopomoči iz nič obnovili naše hranilnice in posojilnice ter njihovo delo. Danes delujejo sredi med nami na oko prikupnejše, v poslovanju sodobnejše in v svoji zmogljivosti na kreditnem sektorju sposobnejše in solidnejše kot marsikdaj prej. Na nas vseh pa leži, da se jih poslužujemo v našem namenskem varčevanju enako kot v sodobnem denarnem prometu in poslovanju. Tako bomo vsak s svojimi deleži, s hranilnimi vlogami, tekočimi računi in posojili pripomogli, da bodo lahko postale še sposobnejše in solidnejše, kot so.

TO IN ONO

od Šmehora do Labota

PODKLOŠTER. — Krajem ob Ziljici in Zilji je preteklo nedeljo gozila nevarnost poplave. Ker je počil jez Rabeljske elektrarne za Trbižem, so morali jezero v naglici sprazniti, vsled česar se je po Ziljici proti Koroški začelo valiti več stotisoč kubičnih metrov vode in je obstajala nevarnost, da bosta Ziljica in Zilja zaradi tega prestopili bregove in povzročile večjo škodo na elektrarnah BBU in elektrarni KELAG v Zabučah. Elektrarne so zaradi tega odprle svoje zapornice. K sreči sta strugi Ziljice in Zilje zmogle povečano količino vode. Tako ni prišlo v tem območju do večjih poplav.

BELJAK. — Danes teden se je konstituiral novo izvoljeni občinski svet mesta. Na seji je za župana mesta ponovno izvolil vladnega svetnika Gottfrieda Timmerja, za njegova namestnika pa sta bila izvoljena ing. Josef Resch in deželni poslanec ing. Wilhelm Sereinig.

VAJSKRA. — Zaradi prenagle vožnje šolarskega avtobusa v ovinku bi prišlo v petek kmalu do hude prometne nezgode pred mostom čez Jezernico pri Beljaku. Avtobus z 61 šolarji je v ovinku zaneslo in se je ujel šele na ograji čez Jezernico. Ker otroci iz avtobusa niso mogli izstopiti pri vratih, je dvanajstletni učenec Reinhold Koller razbil šipe zadnjega okna, pri katerem so se potem otroci rešili iz avtobusa.

BAJTISE. — Pristojni krogi so se končno lotili regulacije bajtiškega hudournika, ki že leta ob vsakem večjem naliivu prekinja promet v Sele in ogroža okoliška področja. Regulacija hudournika bo stala 4,5 milijona šilingov, pri čemer si bodo stroške delile država, dežela in prizadeti občini.

KAZAZE. — Zadnjo nedeljo v oktobru je bila tukaj blagoslovitev nove farne cerkve. Pri renoviranju stare cerkve so se lotili tudi njenega povečanja. S tem so dobile Kazaze, ki se zadnje čase gospodarsko kar lepo razvijajo, novo in lepo središče kraja.

K O L E D A R

Petek,	12. november:	Marlin
Sobota,	13. november:	Stanislav
Nedelja,	14. november:	Serfin
Ponedeljek,	15. november:	Alberl
Torek,	16. november:	Oltmar
Sreda,	17. november:	Gregorij
Četrtek,	18. november:	Odon

Na vprašanje, kakšen bo svet čez pol tisočletja, seveda danes nihče ne more dati zadovoljivega odgovora. Tudi znanstveniki, ki sicer radi nakazujejo razvojne možnosti — pač vsak za svoje področje, ne tvegajo napovedi o zaokroženi podobi sveta bodočnosti. Vendar pa človeška domišljija ne pozna meja in tako se tudi mnogi pisatelji bavijo s tem, da v svojih utopičnih zgodbah skušajo že danes napovedati dogodke, ki se bodo odvijali šele čez stoletja.

Med take pisatelje spada tudi Arthur Clark, ki je napisal že več znanstveno domišljijah zgodb. Clark je optimist in takšna je tudi podoba njegovega domišljijanskega sveta sredi prihodnjega tisočletja, kot jo je po njegovi knjigi „Obris prihodnosti“ naslikal moskovski mesečnik „Tehnika mladjoži“.

Človek je stopil čez vesoljski prag, hkrati pa začel izkoriščati atomsko energijo v miroljubne namene. Znanost napreduje čedalje hitreje. Za sorazmerno bližnjo prihodnost napoveduje Clark polet k drugim planetom našega sončja, kmalu po letu 2000 pa naj bi se ljudje tudi že naseljevali na njih. Potem bo človeštvo podredilo vreme svoji volji, rudo bo pridobivalo z morskega dna in hkrati prodrlo daleč proti središču Zemlje. Sredi prihodnjega stoletja bo znanost premagala težnost in začela z antibiozo podaljševati življenjsko dobo.

V 21. stoletju se bodo vesoljska vozila že močno približala hitrosti svetlobe. Po zaslugi podatkov, vloženih v magnetni spomin, bodo elektronski možgani v znanju prekosili človeka. Proti koncu prihodnjega stoletja se bodo ljudje srečali s prebivalci

Kakšen bo svet leta 2465?

drugih osončij, biokemija pa jim bo znatno podaljšala življenje.

In podoba sveta čez petsto let?

Sprejemljivo napoved lahko tvega le človek, ki ima izredno domišljijo in ki hkrati dobro pozna tehnične dosežke, splošni napredek in raziskovalne smeri znanstvenih panog. Clark pravi, da bodo ljudje živeli v visokih poslopih, katerih prtiličja bodo pod vplivom zemeljske težnosti, nadstropja pa bodo lebdela v antigravitacijskih poljih. Zračna vozila bodo zasnovana na zemeljskem magnetizmu, grajena iz materialov, ki vzdržijo hitrost nad 10.000 km na uro.

Rastline in tudi živali kot vire hrane bodo gojile obsežne farme na morskem dnu. Pripravljanje hrane (od nabiranja do kuhe) bo popolnoma avtomatizirano. Uveljavila se bo

tudi sintetična hrana. Ljudje bodo nosili sintetične obleke; po enkratni noši jih bodo vračali tovarnam, ki jih bodo uporabljale kot surovino za nove izdelke.

Pod umetnimi sonci bo Antarktika postala svetovna žitnica. Tehnika bo spremenila tudi športne igre. Clark govori o nogometiških, ki se bodo na magnetičnih zračnih vozilih po radiu pogovarjali med seboj. Seveda to ne bo več nogomet v današnjem pomenu besede, sicer pa bo imel šport v Clarkovem svetu prihodnosti drugačno vlogo in pomen. Motorne čolne, vodne smuči in tobogane bo nadomestilo posebno vozilo, ki bo povrhu vsega še ubogljivo in hitro letalo po zraku. V stanovanjih bodo roboti z elektronskimi možgani opravljali vsa domača dela. Nadzirali bodo tudi družinske izdatke in celo z otroki ponavljali šolske naloge.

Napovedi pisca znanstveno domišljijah zgodbe se bodo morda uresničile v tolikšnem obsegu, kot so se tisle, ki jih je zapisal Jules Verne. Nedvomno so zelo mikavne, vendar segajo mnogo predaleč v prihodnost da bi jim človek mogel brez pridržka verjeti. Čas, na katerega se nanašajo, je tako oddaljen, da danes niti ne moremo reči: „No, bomo videli...“

Otroška govornica v številkah

»Štiriletni otrok je po navadi zelo zgovoren. Besede mu vro iz ust, z njimi se igra rajši kot z najljubšo igračo. V povprečju izgovori 12.000 besed na dan, čeprav premore njegov besedni zaklad le kakih 920 pojmov,« je povedal švedski profesor in mladinski psiholog Thord Erasmie v razgovoru s sodelavcem stockholmskega dnevnika »Dagens Nyheter«.

Erasmie je zadnje čase proučeval zlasti razvoj govora pri otrocih, starih štiri do šest let in pol. V ta namen je na slepo izbral 156 otrok v Norrköpingu, ki velja s sociološkega stališča za povprečno švedsko mesto.

Enoletni otrok obvlada — tako ta kakor nadaljnji podatki se nanašajo na švedsko povprečje — tri besede, šest mesecev kasneje se razširi njegov besedni zaklad na 26 pojmov, nato pa narašča čedalje hitreje; v prvi polovici petega leta na primer se zviša od 920 na 1240 besed. Šestipolletni otrok uporablja okoli 2000 besed, njegov pasivni besedni zaklad — se pravi, da besede pojmovno dojema, vendar jih še ne uporablja — pa je približno trikrat večji.

»Poskusi so potrdili že znano mnenje,« pravi prof. Erasmie, »da ni neposredne zveze med zgovornostjo in ugodnim razvojem govora oziroma inteligence. Med činitelje, ki ugodno vplivajo na razvoj govora, seveda sodita otrokovo splošno dozorevanje in izobrazba staršev, zlasti še matere. Besedni sklad šestletnih otrok, katerih matere imajo vsaj srednjo šolo znaša 1810, povprečje vse skupine (156 otrok) 1650 besed pri otrocih mater z osnovnošolsko izobrazbo pa okoli 1500.«

Značilno je, pravi Erasmie, da so v primerjavi z materinim vsi drugi vplivi (bratov

in sester, vrstnikov pri igri v otroškem vrtcu) nebitnega pomena. Prav tako ni posebne razlike med deklicami in dečki, zelo presenetljiva pa je ugotovitev, da so imele deklice med temi 156 otroki o pomenu besed »prepir«, »boj« in »stroj« mnogo boljše predstavo, kakor pa dečki enake starosti in so jih tudi izdatneje uporabljale, medtem ko so se dečki boljše spoznali na tisto, kaj vse mora biti opoldne ali zvečer na mizi in kaj je v skledi.

Muzej igralnih kart

Zahodnonemško mesto Bielefeld se ponaša z edinstvenim muzejem — zbirko igralnih kart. Osnovo za ta nenavadni muzej, ki je letos obhajal svoj desetletni jubilej, je dal neki gradbeni strokovnjak iz Hamburga, ki je v štiridesetih letih zbral 8000 svežnjev igralnih kart iz vseh delov sveta. Danes pa obsega ta zbirka že 110.000 različnih igralnih kart za najmanj 3500 različnih iger.

Prav tako pester, kot so igre, pa je tudi material, iz katerega so izdelane karte. Indijanci na primer so narezali za kvartopirske potrebe koščke trdnega usnja ter jih zaznamovali in jih olepšali z raznimi okraski. Japonci so uporabljali cvetlične karte — koščke gladke lepene z nežnimi risbami cvetic. Prav tako iz Japonske so tudi prve »poučne« igre: karte s podobami pesnikov in z njihovimi pesmimi, tako da so se kvartopirci med igro tudi lahko kaj naučili. Drugačna je indijska igra »ganjifeh« z okroglimi kartami iz želvovine; te karte ponazarjajo orožje štirih vrst v staroindijski vojski. Evropski poker, ki je še razmeroma mlada igra, pa ima svojega prednika v stari Perziji, kjer je kak bogataš pri igri »asnas« lahko v kratkem zapravil vse svoje premoženje.

Bielefeldski muzej je verjetno največja zbirka svoje vrste na evropski celini. Okoli 400 grafičnih prikazov in približno toliko izdelkov domače obrti posreduje zaokroženo predstavo o razširjenosti »hudičevih podob«.

Zanimivosti iz znanosti in tehnike

● Menda bodo nekatere ameriške petrolejske družbe v kratkem začele prodajati bencin v trdnem stanju. Bencin je v drobnih kapsulah, ki jih je mogoče zdrobiti s pritiskom roke in bencin je spel tekoč. Vozniki lahko vzamejo iz škatle toliko bencina, kolikor jim je potrebno, kapsule se potem spel same strnejo in preprečijo izhlapevanje.

● V goratih predelih Jave so odkrili kosti prazgodovinskega človeka iz plio-pleistocenskega obdobja, ki je bilo priča nastojanja prvih razumnih bitij. Na Javi so ob koncu preteklega stoletja privratar odkrili ostanke tega našega prednika.

● V zadnjem času so se v vrsto zabav na luksuznih plažah uvrstili še zmagji, ki so izdelani na istem principu kot tisti, s katerimi igrajo otroci, le da so večji. Smučarja na vodi in z velikim zmagjem na sebi vleče motorni čoln po vodi toliko časa, da doseže primerno hitrost, potem pa se dvigne v zrak tudi do 30 metrov visoko. Na tak način lahko premaga razdaljo enega kilometra.

● »Če mačke ni pri hiši, miši plešejo,« pravi star pregovor. Japonci pa so izdelali mehanični nadomestek za to žival, ki naj ustrašuje tako miši kot tudi mačke. Ko se »mehanični maček« priključi na električni tok, vsakih nekaj minut glasno miļavka, v mraku pa mu oči tako žarijo, da poženejo strah v kosti vsem mačkam in mišim v bližini. Najvažnejše je seveda to, da je »mehanični maček« zelo čist in tudi ne povzroča nikakršne škode. Razen tega je tudi poceni.

● Nek angleški zdravnik priporoča vsem, ki se ne morejo upirati alkoholu, da vsak dan popijejo žlico olja. Olje menda zmanjšuje željo po alkoholu in je menda zmožno alkoholike odvrniti od pijače.

VLADO FIRM:

Uskoška nevesta

23. NADALJEVANJE

»Stopi v hišo, kjer čaka pop, da naju zveže.«

Prijel jo je okoli pasu in jo odpeljal čez dvorišče v razsvetljeno hišo. Brez besed je voljno stopala za njim. Ob njej je bil Tudor, vitke postave in misičast. Njegov pogled, ki je bil vedno oster, je bil tokrat miren. Le ustni kotički so mu komaj vidno drgetali. Ko je preslopila prag hiše in so se za njo zalupnila vrata, je vedela, da mara postati žena, žena Vukmirovega sina.

Na dvorišču so se polglasno razgovarjali posli. Pogledovali so proti zastrelmu oknu v prvem nadstropju. Potihoma so odšli okoli hiše, umirili pse in v polkrogu zapeli pod oknom.

Rahlo se je dvignil in zopet padel napev uskoške pesmi, ki je kot rahel vetrič splaval k oknu:

*Spevala mi Mara, da je gora čula,
Da je gora čula, dva bregi zeleni,
Dva bregi zeleni, dva pak ne zeleni;
Med njimi je tekla pelinkova voda,
De mi Mara prala svoje bele roke,
Nju je zvala majka s pisanog gajka:
»Hodi dimo, Mara, ako si oprala.«
»Nisem, moja majko, stopram sem pričela.«
»Mara, čerka moja, kaj pak si delala.«
»Po gori šetala modro cvetje brala,
Modro cvetje brala, vence povijala,
Vence povijala, junakom daval:
Koji lepši bili, gorše su dobili.«*

Za zaveso se je zganila senca. Bela mesečina se je poigravala z razpuščenimi Daninimi lasmi. Za njo pa je prekrizanih rok stal Tudor in globoko vdihaval hladni nočni zrak. Skoraj neslišno so se odprla vrata. V sobo je stopil Jure, odšel k mizi in upihnil leščerbo ter jo odnesel iz sobe tiho, kot je prišel. Na stari hruški za hišo pa so se na vršiču oglašali mladi srakoperji s svojim zateglim kvikanjem.

OOO

V hudi vročini se je pozibavalo žito, ki ga še pristavski kmetovalci niso poželi. Med njim so se prerivale mlade prepelice in s pedpedikanom klicale stara, ki pa se že nista več menila zanje. Med polji pa je počasi korakal pristavski posel in v enakomernih razdaljah razmeščal poljska strašila, ki naj bi odganjala vsiljive vrabce in nadležne golobe.

V ogradi za pristavo so se pasli spočiti konji. Podili so se ob ograji in obgrizovali sveže lubje debel, iz katerih je bila postavljena ograja. Lisasti sivec je iztegoval vrat čez visoko ograjo in rezgetal. Žrebec je imel svetlo-rožaste nozdrvi, ki so mu lahno drgetale. Male uhlje je vrtel zdaj na levo zdaj na desno in lovil vsak najmanjši šum.

Po travnati poti je prihajala Dana. Poigravala se je z majhnim bičevnikom in trgala marjetice. Ko jo je lisasti sivec opazil, je zahrzal in povesil ušesa. Isker je bil, a trmast. Ko se mu je dobrikaje bližala, je pokazal zobe, in ravno pravočasno se je še umaknila, da je ne bi pograbil za komolec. Njen bič je zažvižgal po zraku. Sivec je zahrzal in odkopital za ostalo čredo, ki je zdirjala okoli ograje.

Frfočajoči metulj, ki se je zapletal v njene razpuščene lase, se sam ni mogel rešiti. Frfočal je in se zaman trudil.

Z roko si je segla v goste lase in ga prav lahko prijala. Izpustila ga je in okorno je sfrfočal v zrak. Na njenih prstih pa je ostal rumen prah metuljčkovih kril.

Ko je zatopljena v misli prišla do ovčje staje, jo je iz zamišljenosti vzdramil pastirčin glas: »Gospodarica, glavarjevi vojščaki so vas iskali.«

»Ze spet,« se je začudila Dana.

»Da, mlada gospodarica. Oskrbnik jim je dejal, da sta s Tudorjem že pred dnevi odjezdila v Gorjance. Joj, kako so robantili.«

Dani so se jezno zablistale oči:

»Da, najprej me ugrabi in sedaj se moram skrivati.«

Z očmi je premerila zajetno pastirico, ki si je je norčavo podil okoli nje, se je naenkrat zaletel Dani med noge in bi jo bil malone spodnesel. Sklonila se je, ga zgrabila in vzela v naročje. Janček je nekaj časa brcal, nato se je umiril in ji zaril gobček v nadržja.

Oddaljeni klic se je razlegel čez travnike, po katerih je počasi jezdil Tudor. Na drugem koncu pa sta pastirja kriče gonila govedo k napajališču. V globokem vodnjaku, ki mu ni bilo videti dna, je bila vedno mrzla voda. Ko sta pripregla h gredi konja in ga pognala, da je stopil v širokem krogu okoli vodnjaka, se je prizibala iz globine velika golida polna vode. In ko sta jo spraznila, se je kolo zopet škripaje zavrtelo; konj je pričel leno stopati v nasprotno smer in vrv na vretenu se je počasi odvijala.

Tudor je pognal konja. Ko je bil že v bližini ograde, je v diru skočil s konja, počenil, se bliskovito zravnal in se smeje napotil k ženi, ki je potihoma občudovala njegovo jahalno veščino. Ko je opazil jančka v njenem naročju, je iztegnil roke. »Dana!« je poklical ženo in odhitel za njo. Kako lahka je bila njena hoja. Stekla je in se ustavila ob ograji. Žrebec jo je zagledal in zopet po-

Napoleon

„oče“ manekenk

Napoleon III. je bil prvi, ki je dal leta 1870 sebi in cesarici Evgeniji pokazati najnovejšo modo tako, da so obleke nosile mlade dame. Tedaj so se rodile manekenke. Popularne pa so manekenke postale, ko je opazil Anglež Charles F. Worth, lastnik pariške modne hiše, da imajo prodajalke v oblekah, kakršne prodajajo, mnogo več uspeha kot prodajalci.

Nekaj rekordov

s področja prehrane

● Največja jed na svetu je pečena kamela, ki jo Beduini pripravljajo le za svatbene svečanosti. Pripravijo jo pa takole: s trdo kuhanimi jajci nadevajo ribe, s temi ribami nadevajo kuhane kokoši, le-te dajo v trebuh pečenih ovac, tako nadevane ovce pa dajo v kamelji trebuh in kamelo pečejo na ražnju.

● Najtežji puran je živel leta 1955 v Kaliforniji; težak je bil 24,9 kg.

● Najdaljšo klobaso na svetu so izdelali leta 1601 v Nemčiji. Po mestnih ulicah Königsberga so jo nosili 103 mesarji, kajti dolga je bila 914,7 metra, tehtala pa je 401,4 kg.

● Farmerji v Michiganu so leta 1957 izdelali največji sir na svetu: tehtal je 5390 kg. Zanj so potrebovali mleko 6600 krav.

● Najdaljši jedilnik na svetu ima restavracija Oskarja Davidsona v Kopenhagnu; dolg je 115,5 cm in priporoča gostom 177 jedi.

● Najmanjše jajce izvali ptič-muha na Jamaici; dolgo je komaj 13 milimetrov.

Turizem je pogoj za obstoj gorskih kmetov

Na Vzhodnem Tirolskem se nahaja občina Prägraten. Ta občina je ena najbolj ekstremnih gorskih občin Avstrije. Leži v 1312 metrov nadmorske višine v bližini ledenikov. Od njene skupne površine je le 27 odstotkov zemljišč kolikor toliko pripravnih za kmetijsko rabo, ki jo pa še močno ovira njena strma lega. Od kmetijsko rabljenih zemljišč odpade 86 odstotkov na planine, vsled česar so za intenzivnejšo rabo na razpolago le 503 hektarji zemljišč, ki si jih deli 96 kmetov. Povprečno torej odpade na kmetijo le 5,25 hektarja njiv in travnikov.

V tej višinski legi in v teh ekstremnih pogojih bi na tako majhni kmetijski površini nobena družina ne mogla več shajati, če se cela občina ne bi intenzivno bavila s turizmom. V zadnjih letih je ta občina pogoje za razvoj turizma razvila tako, da je leta 1963 že dosegla 73.000 turističnih nočitev.

Z razvojem turizma se je pričel izboljševati tudi gospodarski položaj kmetov te občine. Skoraj polovica turističnih sob odpade na imenovanih 93 kmetij. Dohodki od oddajanja turističnih sob odgovarjajo skoraj na vsaki kmetiji vrednosti, ki jo na leto ustvarita dve molzni kravi. Toda ti dohodki niso edini, ki jih imajo kmetje občine Prägraten od turizma. Turistični gostje v poletnem času predstavljajo hkrati tudi neposredno možnost ugodnega vnovčenja klavne živine, mleka in mlečnih izdelkov, perutnine in jajc ter drugih kmetijskih pridelkov, ki jih imajo, ne da bi jih bilo treba po dolgi in zamudni poti spravljati v dolino.

Zato se je tekom let že vsaka, tudi najbolj samotna ležeča kmetija vključila v turizem in s tem dobila novo pridobitno panogo. Za kmete te občine je postal turizem pridobitna panoga števila ena. Njihovi letni dohodki so se s pomočjo turizma podvojili, s čemer je ogroženost njihove eksistence takorekoč odpravljena, ker je gotovo, da se bo število turističnih nočitev v prihodnje še povečalo.

Podobno aktivno vlogo igra turizem tudi v kmetijstvu drugih gorskih občin, ki so se ga oprijele in ustvarile tozadevne pogoje. Zelo tipičen primer so v tem pogledu koroške gorske kmečke občine Berg im Drautal, Rengersdorf im Mölltal, St. Urban ter Würmlach.

Prve tri občine imajo od 1200 do 1350 prebivalcev, četrta pa jih ima sploh samo 600. Ta občina — torej Würmlach — je leta 1959 imela 16.509 turističnih nočitev, lani pa jih je javila že 31.757. V primerjavi s številom prebivalstva je na vsakega prebivalca občine odpadlo lani 53 turističnih nočitev in prehranbenih dni. Če računamo, da je vsaka nočitev in vsak prehranbeni dan povezan samo s 75 šilingov dohodkov — kar pa je vzeto izredno nizko — vidimo, da je lani znašal dodatni dohodek, ki ga je

prinesel turizem v občino, po prebivalcu najmanj 4000 šilingov, po družini pa okoli 18.000 šilingov.

Podobno se je turizem v zadnjih šestih letih razvijal tudi po ostalih treh navedenih koroških gorskih občinah. V istem razdobju je število turističnih nočitev naraslo v občini Berg im Drautal od 27.242 na 44.305, v Rengersdorfu od 15.561 na 38.571, v St. Urbanu pa od 19.578 na 32.315. Upoštevati je treba, da so to izrazite gorske občine, ki turistom ne morejo nuditi drugega kot poletno sonce, svež zrak in solidno, čeprav preprosto posrežbo. Te občine nimajo zimske turistične sezone in odpade število nočitev takorekoč le na poletne mesece, od srede junija do konca avgusta. Razumljivo pa je, da se po teh občinah turizem ni pričel razvijati sam od sebe, marveč je njegov sedanjí obseg rezultat večletnih intenzivnih prizadevanj vseh činiteljev v teh občinah, gostinstva in trgovine enako kot kmetov in občinske uprave.

Blaž Singer

Razvoj na trgu s klavnimi prašiči

v luči septembrskega štetja

Sredi septembra so v naši državi našli skupno okroglo 2.962.000 prašičev, kar je za 4,2 odstotka manj, kot so jih našli pred letom dni. Iz tega sledi, da smo v tako imenovanem ciklusu prašičereje od naraščajoče proizvodnje tekom poletja prešli na nazadujočo proizvodnjo. To nazadujočo proizvodnjo najbolj spoznamo po tem, da je bilo letos septembra za 22,4 odstotka plemenskih svinj manj brijih, kot jih je bilo lani in da je bilo tudi število pujskov v starosti do 8 tednov za 11 odstotkov manjše kot lani. Nazadovanje števila pa spoznamo tudi na primerjavi števila mladih pitancev od 8 tednov do pol

leta starosti; njihovo število je padlo za 3,3 odstotka.

Večje kot lani septembra je letos le še število pitancev, ki so starejši od pol leta. Teh je bilo letos že za 9,1 odstotka več kot lani. Večina od njih je vendar namenjena za domači zakolj. Skupno vzeto se je tekom leta dni število prašičev v državi zmanjšalo za 130.040. Tako že kar v naprej lahko rečemo, da prihodnjo pomlad ni treba pričakovati, da bi prišlo do prekomerne ponudbe na trgu, kakor je prišlo letos pomladi, ko ni bilo mogoče spraviti 100.000 klavnih prašičev do konzumenta.

Če vendar nekoliko podrobneje pogledamo na bodoči razvoj ponudbe klavnih prašičev, potem lahko rečemo, da je s pičlo ponudbo računati že od januarja naprej in da bo leta padla vso pomlad in vse poletje. V času od januarja do marca bo prišlo na trg za ca 11 odstotkov manj klavnih prašičev kot letos, pozneje pa bo ponudba tudi za 20 odstotkov nižja.

Ta prognoza za Koroško ne drži v celoti. Na Koroškem se je od lanskega do letošnjega septembra število prašičev zmanjšalo le za 1,5 odstotka, medtem ko se je n. pr. na Gradiškanskem zmanjšalo za 8,7 odstotka, na Predaljskem pa celo za 13,3 odstotka. Tako je na Koroškem pričakovati, da bosta v prvem polletju ponudba in povpraševanje dokaj izravnana in da bo šele s pričetkom turistične sezone pričela ponudba vidneje poje-mati. Na Koroškem se na trgu s klavnimi prašiči obeta podoben razvoj kot leta 1962, kajti sedanje število prašičev je zelo podobno številu pri septembrskem štetju leta 1961.

Razširjena seja

Nadzornega
in Upravnega odbora
Slovenske kmečke zveze

Po ustreznih predpripravih s strani Izvršnega odbora je bila v četrtek 4. novembra v Celovcu razširjena seja Nadzornega in Upravnega odbora Slovenske kmečke zveze, ki so se je udeležili skoraj vsi člani obeh odborov in vrsta občinskih zaupnikov SKZ. Pod vodstvom predsednika Nadzornega odbora Janka Ogrisa sta oba odbora v temeljiti diskusiji ocenila razvoj kmetijstva po naših vaseh v zadnjih letih in s tem povezano tudi sedanji položaj in vlogo Slovenske kmečke zveze.

Pri oceni razvoja in problematike kmetijstva po naših vaseh so bili zlasti dragoceni prispevki, ki so jih v diskusiji dali predsedujoči Janko Ogris, predsednik Upravnega odbora Tone Krušič ter odborniki Lojze Trunk, ing. Nace Nachbar, Mirko Kumer, Jurij Pečnik, ing. France Einspieler, Lovro Kramer in Feliks Wieser. Njihovi prispevki na uvodne misli tajnika Blaža Singerja bodo pripravna osnova za ukrepe Slovenske kmečke zveze v letošnjem zimskem času njenega dela.

Po vsestranski oceni nastalega položaja je pododbor Izvršnega odbora predložil v razpravo načrt zimskega dela Slovenske kmečke zveze. V tem delu bo kot strokovnopolitična organizacija slovenskih kmetov na Koroškem v prihodnjih mesecih posvetila največjo pozornost kmečkogospodarskim problemom na vasi, nadaljevalnim težajem za mlade kmetovalce in kmečke fante, ki jih bo prirejala v Podravljah v sodelovanju s tamkajšnjo kmetijsko šolo, ter izobraževalnemu in organizacijskemu delu na področju organizirane proizvodnje kvalitetnih mesnatih prašičev v okolici Pliberka, ki se dobro razvija.

Posebno pozornost bo SKZ posvetila tudi koordinaciji prizadevanj svojih članov v občinskih svetih in v krajevnih kmečkih odborih. Naposled sta odbora sklenila, da bo v marcu redni letni občni zbor Slovenske kmečke zveze. Podrobne priprave za zimsko delo sta odbora poverila Izvršnemu odboru in pododborom za posamezna področja.

Vedno več nezgod s traktorji

Le ena četrtnina od približno 200.000 traktorjev, ki delajo v avstrijskem kmetijstvu, je opremljena z ogradjem nad sedežem traktorista, ki ga je v stanju zaščititi pred smrtno neizgodo, če bi se traktor prevrnil. V letu 1964 je prišlo v državi do 1918 nezgod s traktorji, pri čemer je bilo 74 traktoristov ubitih. Samo na Nižnjem Avstrijskem, kjer teče tri četrtnine vseh traktorjev v državi, so se med letom 1963 in 1964 smrtne nezgode s traktorji podvojile. 62 odstotkov nezgod s smrtjo traktorista se je pripetilo na cestah in poteh. V nobenem od teh primerov pa traktor ni bil opremljen z ustrezno zaščito nad sedežem traktorista.

Zakonite osnove za obvezno zaščito traktoristov ima med vsemi evropskimi državami le Švedska. V Avstriji je v pripravi nov zakon o motornih vozilih in je pričakovati, da bo vanj vnešeno tudi določilo, da mora biti traktor opremljen s preizkušeno in zanesljivo zaščito za življenje traktorista. Neglede na to pa je v lastno korist vsakega posestnika traktorja, da kupi tako zaščito in jo pusti montirati na traktor. V sedanjem položaju je namreč vsak človek, ki ga nezgoda odrta od kmetijskega dela, takorekoč nenaдомestljiv, kar lahko na kmetiji sproži krizo, iz katere se more rešiti šele tekom let. Zaradi tega nabava ustrezne zaščite za traktorista za nobenega kmeta ne bi smela biti vprašanje kolebanja sem in tja, marveč samo po sebi razumljiva nujnost, je vendar človeško življenje tudi v kmetijstvu več vredno, kakor pa nekaj tisoč šilingov, ki jih taka zaščita stane.

vesil ušesa. Tudor pa je stekel za njo in jo zadilhan objel. Rahlalo se mu je skušala izviti.

„Poglej, Dana, lisastega žrebca, njegove nozdrvi. Moj! Pokliči ga, Moj! Žrebec je priostiril ušesa, ko je zaslišal Tudorjev glas. „Tvoj je, Dana! Podarjam ti ga!“

Prijel jo je za brado. Njene hladne oči so se uprle v njegove.

„Domov hočem, razumeš! Dovolj mi je skrivanja. Domov hočem!“ je skoraj zavpila. Tudorja je zamrazilo.

„Domov?“ je ponovil besedo.

Spustil jo je, odstopil za korak in namršil čelo.

„V Žumberk pojdeš!“ je osorno odgovoril, se obrnil in odšel. Zaživžgal je konju. Hrzaje se je konj v skoku ustavil pri njem. Tudor je, ne da bi se še zmenil za ženo, odjezdil na pristavo.

Na gradu v Žumberku pa je v veliki sobani hodil gor in dol stari glavar. Ves v bojni opremi je rožljaj po sobani in si gladil sive povešene brke. Težka srebrna čelada je ležala na mizi. Truden je bil. Pravkar se je vrnil z Belega dvora. Njegovo mrmranje je bilo nerazumljivo. Pozvonil je in postal pri oknu. Kmalu je vstopil mladi strežaj.

„Gospodar, klicali ste me!“

„Da, da, hm. Pojdi k poveljniku martolozov in mu povej, naj se takoj zglozi pri meni. Iz kuhinje pa mi pripelji Barbaro, si razumel?“

„Sem glavar!“

„Potem pojdi, brži!“

Strežnik je pozdravil in odšel.

„Tako torej! Na pristavi se je skrival z ženo,“ se je pogovarjal stari glavar sam s seboj. „Oskrbnik je le zvohljaj, kje se zver skriva. Hm, spustiti moram Ostoiča, sicer moram zapreti še sina.“ S pestjo je udaril po mizi. „Obesjenjak vročekrvni, poigral se je z Živo in vzel svobodnja-

kovo hčer. Hm, hm. Vojvoda je užaljen. Hej, jaz bi ga pozval na dvoboj, na dvoboj Tudorja. Eh, kje so tisti časi?“ si je dejal in se prijel za brke. „Vojvodi pošljem živino, se že unese. Moj sin je.“

Nasmehnil se je in vzel v roke težko čelado, že pretežko za njegovo osivelo glavo. Trkanje na vrata ga je zmotilo iz razmišljanja. Vstopil je poveljnik, tršat in visok možak. Starec je stopil k njemu in mu položil roko na ramo.

„Da sem še tvojih let, Jusef. Duša osmanska, kaj praviš?“

„Siten si, gospodar.“

„Ne, trese se mi desnica, Jusef. Sicer bi te dvignil in treščil skozi vrata, ker lažeš. Starec sem in zato hočem vnuka, si razumel.“

Mladi poveljnik martolozov je nemo buljil v sršeče starčeve oči.

„Vnuka hočem! Izberi desetino Uskokov. Po sina in ženo gremo. Pripelji iz ječe malopridnega Jureta, pa brž, kaj strmiš vame, da bi te bes!“

Mladi Jusef se je še vedno nekoliko zmeden obrnil in naglo odšel.

Dvokrilna vrata so se sunkoma odprla. Med vrati sta bila zagozdena debela Barbara in strežnik, ki je kljub prizadevanju ni mogel zrinuti v sobano.

„Ho, Barbara,“ je nasmejan zagodel starec. „Kar med vrati ostani, sicer mi jih snameš. Sin se mi vrača z ženo. Obrni se v kuhinji, sobane pospravite, ženske, spe-cite janjal!“

„Že grem, že grem,“ je sopihaje spravila iz sebe zalita kuharica in zaloputnila vrata. Na hodniku je bilo kmalu slišati njeno ukazovanje in sitnarjenje. Pele so metle in plesale krpe. Uskoki so se ji smeje izogibali.

Jure je, ne da bi trenil z očmi, stopil pred starega

glavarja. Martoloz sta za korak odstopila. Stari glavar je stopil tesno k njemu in mu nasršen pomolil golo sabljo pod nos.

„Hej, nepridiprav, si si že premislil? Kje je moj sin? Govori? Govori! Pade ti glava.“

Širokopleči Jure je drzno pogledal glavarju v oči in skomignil z rameni.

„Jure, stari upornik, pojdi z Jusefom in pripelji mi sina in ženo. Na pristavi je, grča!“

Gromko se je nasmejal, lopnil Jureta po ramenu in se obrnil. Ostre poleze so izginile z Juretovega obraza.

„Pripravite se, z vami pojezditi!“

Na samotni graščini pa je bilo zopet čuti živahno življenje. Vojaška enoličnost se je izgubljala. Vse je hitelo in skušalo podaljšati dan. Vendar je kradoma prišel mrak, prinesel s seboj zvezde in jih prepustil noči, ki si ni dala kratiti svojih pravic. Le cvrčanje murnov je skušalo preglasiti žabje regljanje iz bližnje mlake na grajskem vrtu.

Uskoškim vojščakom je bila kratka poletna noč predolga. Prečuli so jo. Ej, povrne se mladi gospodar! Pošepetavali so, se smejali in oblečeni legali na ležišče. Radi so ga imeli, nič manj ga niso pogrešali kakor starec.

Ko se je na vzhodu zasvitalo, je desetina Uskokov že sedela v sedlih. Nestrpnost so bili kot konji, ki so kopitljali in kopali v peščena tla. Mladi poveljnik je zaukazal. Uskoški vojaki so se spremenili v kipe. Stari glavar je prišel z oskrbnikom čez vdorišče. Ko mu je hotel eden od Uskokov pomagati v sedlo, ga je rahlo odrinil in se prožno zavijel. Njegova drža je bila zopet ravna. Pozorno si je ogledal vojščake, si privihal brke, zadovoljno prikimal in dvignil roko. Konjski topot je odmeval po dvorišču. Debela Barbara je zrla za njimi in si brisala znoj, ki ji je lil po obrazu. Na ognjišču pa je prasketalo in cvrčalo.

(NADALJEVANJE SLEDI)

Prenagljen

Kriminalna zgodba

strel

MAEVA PARK

Že več tednov je živela Isabel Williams kakor omamljena, vendar vedno zadržana. Bližala se je damskemu frizerskemu salonu. Tik pred njo je stopila v poslovalnico vitka, mlada svetlolaska. Pogled nanjo je Isabel kar presunil. »Če bi bila še enkrat tako mlada in lepa,« si je mislila. »Morebiti bi Gerald spremenil svoj sklep in me ne bi zapustil.«

Mlada žena, z bledozlatimi lasmi, je stopila k elegantni polici in nekaj zamrmrala. Upravnica salona, z visoko črno lakirano pričesko, jo je sprejela, pogledala v beležno knjigo in prijazno pokimala: »Tako boste na vrsti, gospodična Farrell. Kabina 7. Miss Joanne vas bo postregla.«

Isabelini frizerki je bilo ime Miss Carla. Vse deklice v salonu so klicale po imenu, priimek se jim ni zdel pomemben.

Za svetlolasko je Isabel stopala mimo vrsto dam, ki so seделе pod sušilnimi aparati, nasproti vrsti kabin s steklenimi stenami. Svetlolaska je stopila v kabino 7. Mimogrede je Isabel videla skozi špranjo samo Miss Joanne, čedno, živahno rjavolasko, v brezhibno beli halji.

Isabel je šla v naslednjo kabino na št. 9. »Dober dan, gospa Williams,« je pozdravila Carla s poklicno uslužnostjo. Isabel je sedla na stol, Carla pa ji je ogrnila belo ogrinjalo in ji zataknila okrog vratu papirnat trak, da se ji ne bi zmočila obleka. Carla je opazovala Isabeline lase in upadle kodre.

»Dobro bi bilo, če bi vam natrla glavo z oljem,« je rekla Isabeli Carla. »Kakšen barvni odtенок želite? Vidim nekaj sivih las.«

»Vem,« je odgovorila Isabel in se žalostno nasmehnila. »Napravite, kar morete, Carla.« Dobro je vedela, kakšna je, ogledalo je neizprosno. Njen obraz je bil upadel in zagrenjen. Njeni svetli lasje, ki so se nekoč svetili kot zlato, so postali pusti in od barvanja rdečkasti. Carla je pričela vtirati lasišče. Pod frizerskimi spremeni prsti je Isabeli popustil živčni krč. Ko ji je začela Carla umivati glavo, so ji tekale solze z vodo vred po licih. Zdela se ji je nerazumljivo, da moreže spremembe ni opazila v zadnjih mesecih. Gotovo je Gerald zaljubljen že dalj časa v drugo žensko. Odločil se je, da bo pustil mesto drugega direktorja pri kartonažnem podjetju PACKARD in odšel v Mehiko.

Slučajno je Isabel našla v njegovi listnici vozovnici za letalo. Iskala je vozniško dovoljenje in našla vozovnico. Geraldova odsotnost se ji je vedno zdela sumljiva. Šele tedaj ji je postalo vse jasno. Vedno je hodil na kraja potovanja in imel telefonske pogovore. Ves se je spremenil. Več mesecev je že urejeval posle, da bi jih lahko predal drugemu. Kljub vsem tem znakom se je bala, da bi odkrila nezvestobo. Preveč bi jo bolela. Še vedno ga je ljubila. Sama pa ga ni hotela vprašati. Drevi pa bo to storila. Moralno jo bo podprla nova pričeska in dragocena obleka, ki jo je kupila zato. Ni mogla prenašati negotovosti in še dalje molčati. Hitro si je morala biti na jasnem, ker sta bili vozovnici rezervirani za naslednji petek. Končno pa mu je pripomoglo do denarja premoženje njegove očeta. V visoko družbo ga je ona vpeljala. Po vseh teh letih uspeha se je hotel končno znebiti, da bi začel povsem novo življenje v eksotičnem vzdušju Mehike. Njo, Isabel, pa je hotel pustiti zasmehu in pomilovanju njenih znancev in prijateljev.

Njeni starši so medtem že umrli. Oče ji je zapustil podjetje, ki je Gerald postavilo na noge.

»Oprostite, prosim,« je rekla Carla in osušila Isabeline lase.

»Sedaj pa se lahko vzravnote.« Frizerka je začela pripravljati trajno kodranje in navijala lase. V kabini je bila tišina, tako da je Isabel lahko slišala vsako besedo iz sosednje kabine.

»Da,« je pripovedoval veseli glas. »Nocoj odletiva v Mehiko. Če bi se Geraldova žena branila ločitve zakona, bo Gerald od tam vse uredil. On pravi, da je to najbolj pametno. Tudi s podjetjem bo prekinil vse zveze. Končno ga je ustanovil že njen stari oče. Gerald pa gotovo ne bo ostal v podjetju, potem, ko bo napravil konec v zakonu. Ima pa dovolj denarja, da bo v Mehiki znova začel.«

Isabel si je tiščala z dlanmi ušesa, da ne bi slišala glasu in brnenja sušilne naprave iz sosednje kabine.

To je torej! Vitka svetlolaska s ponosno hojo, to je tista ženska, ki ji je ukradla moža. Kakšna igra slučajja, morda previdnost usode, da je sedela v kabini poleg svoje tekmice. Isabel je stisnila ustnice, da se ne bi glasno zasmejala. Kakšen pa bi bil njen smeh?

V tem trenutku je začela Carla govoriti in Isabel ni več slišala pogovora iz sosednje kabine.

»Sedaj boste pa sedli pod sušilni aparat,« je rekla Carla. Peljala je Isabel pod aparat in ji dala nekaj ilustriranih časopisov. Čez nekaj minut ji je prinesla kavo, ki jo je Isabel hvaležno popila.

Isabel je trajalo sušenje las predolgo. Vedela pa je, da ji Carla ne bi dovolila oditi z mokrimi in neurejenimi lasmi.

Kar odleže ji je, ko je tudi svetlolaska sedla skoraj poleg nje in začela prebirati revijo. Isabel je imela še dovolj časa. Ko so bili njeni lasje suhi, so bili zelo lepi. Ko je prišla v salon, je bila zelo zaskrbljena in

zagrenjena, sedaj pa je kar žarela in spet bo postavnemu Geraldju primeren družica.

Hitro je plačala in dala Carli visoko napitnino. Ko je vzela svojo torbico in rokavice, je slišala iz sosednje kabine, kako sta se lepa svetlolaska in frizerka veselo poslovili. »Na svidenje, Joanne.« »Na svidenje, Liz.«

Isabel je globoko vzdihnila. Sedaj je vedela dovolj. Sledila bo svoji tekmici. Zvedeti mora njen naslov. Njeno ime ji je sedaj znano: Liz Farrell — Elizabeth Farrell.

Isabel je stekla k prvi telefonski celici. Nervozno je listala po imeniku. Končno je odprla pravo stran in zagledala ime Elizabeth Farrell, poleg imena pa Wilton Street 87.

Crke so ji kar plesale pred očmi. Zapomnila si je naslov, ki so ga nje ustnice tiho ponavljale. Kot v snu je zapustila celico. Nikdar v življenju pa še ni bila tako odločna kot tokrat. Obraz mimoidočih je videla samo kot meglene, svetle točke. Spomnila se je Shakespeara in Hamletovega slavnega citata: ... v bran postaviti se morju gorja in pokončati ga z bojem.

Prav to bo sedaj storila. Njeno morje gorja naj se končno osuši. Avtomatično je šla do parkirnega prostora, našla svoj avtomobil, vstopila in se odpeljala. Wilton Street je hitro našla. To je bila cesta novozgrajenih blokov, na južni strani mesta. Isabel je parkirala dve cesti dalje in tekla nazaj k hiši številka 87. To je bilo sverlo, elegantno poslopje, obdano z negovanim dvoriščem, v katerem so stale palme v keramičnih posodah. Majhen vodomet je pršil vodo in kapljice so se svetile v soncu. Olajšano je Isabel opazila, da ni bilo nikogar v bližini. Poiskala je tablico z napisom Elizabeth Farrell in se odpeljala z dvigalom v sedmo nadstropje. V vsakem nadstropju so bili štirje apartmaji in Isabel se je krčilo srce ob misli, da je najbrž njen mož plačeval vse to Lizino razkošje.

Pritisnila je na zvonec in počakala. Sama Liz Farrell ji je odprla vrata.

Isabel je bila prepričana, da je njena tekmica doma in tako je tudi bilo.

»Moje ime je Isabel Williams,« je rekla Isabel, ko je zagledala Liz. Svetlolaska jo je začudeno pogledala. »Smem vstopiti?«

»Seveda, prosim,« je rekla Liz in se umaknila, da je Isabel vstopila. Šli sta skozi predsobo v elegantno opremljeno dnevno sobo.

V ročni torbici je imela Isabel revolver. Že dva tedna ga je nosila s seboj in si ni bila na jasnem, koga naj ustrelji, sebe ali Geralda?

Potegnila je revolver iz torbice. »Ne dovolim, da bi mi taka oseba, kot ste vi, ukradla moža,« je rekla Isabel popolnoma mirno. Nato je zadela Elizabeth Farrell naravnost v srce.

Isabel je vtaknila orožje v torbico. Šla je v predsobo in pogledala skozi linico v vratih. Nikogar ni bilo, zato je hitro zapustila stanovanje. Vrata so se zaprla, dvigalo jo je odpeljalo ...

Malo zatem je prišla domov. Alberta, njena postrežnica, je pospravljala stanovanje in čakala nanjo. Isabel ji je hitro plačala in se zadovoljno nasmehnila, ko ji je rekla: »Gospa Williams, kako očarljivi ste danes! Nova pričeska vas je pomladila za deset let.«

Hitro je Isabel odslovila ženo in odšla nato v dnevno sobo. Neslišno je hodila po debelih preprogah. Revolver in rokavice je zaklenila v skrivni predal svoje pisalne mize.

Šla je v kopalnico pod prho, kakor da bi hotela izmiti s sebe vso grozo. Skrbno se je uredila in oblekla novo cocktail obleko, ki je izzivajoče poudarjala njeno še vedno lepo postavo. Občudovala se je v ogledalu in bila je zadovoljna.

Isabel je čakala in kmalu nato je zaslišala moževe korake. Počasi mu je šla naproti. Stal je v predsobi ves zatopljen v svoje misli. Klobuka in plašča pa še ni odložil in aktovko je držal v roki. Kako čeden je bil videti, tako močan, postaven in simpatičen. Isabel je ob pogledu nanj prevzel občutek zmage, ker je tega moža iztrgala drugi iz rok. Iztrgala za vedno.

»Dober dan, Gerald,« je rekla. »Pogledal jo je in njegov začuden pogled jo je poplašal za vse muke tega dne.«

»Isabel,« je rekel. »Komaj te poznam. Sijajna si. Popolnoma spremenišena.«

To je moja zmaga, si je mislila. Rahlo ga je poljubila na lice. »Pravila ti bom cocktail,« je rekla. Spet je čutila začudenje na njegovem obrazu. Dolgo, dolgo se že nista poljubila, ali pa kramljala kot normalni zakonski par. Niti prepirala se nista več.

Vlila je gin in wermouth v kozarec in dodala ledene kocke. Ves čas pa je premišljevala, kako sta se mogla tako odtujiti. Morebiti je bila sama kriva. Zanimala se je preveč za gospodinjsvo in si ustvarila lasten krog znancev. Že kot dekle je bila skromna in bojazljiva. Ko je Gerald prosil za njeno roko, je bila zelo presenečena in ni vedela, ali jo zares ljubi, ali pa bi rad uspel s pomočjo denarja njenega očeta.

»Zakaj pa ne odložiš plašča,« je začudeno vprašala, ko je Gerald vstopil. Še vedno je držal aktovko v eni roki, v drugi pa šop papirjev. Končno je postavil aktovko na mizo in vzel v roko kozarec s cocktailom. »Ne bom ostal pri večerji,« je rekel in v duško izpil pijačo.

Isabel je prevzel strah in čutila je, kot da jo nekaj stiska za vrat. Negibno je stala in čakala, kaj ji bo povedal.

»Zal mi je, da ti moram to povedati, Isabel,« je sočutno začel, »toda zaljubljen sem se v drugo.«

»Vem,« si je trpko mislila. Njene oči pa so ga srepo gledale.

Papirje je dal v aktovko in zaprl ključavnico. »Nameraval sem te zapustiti šele v štirinajstih dneh, danes pa mi je podjetje zaupalo novo nalogo in zdela se mi je bolj umestno, da takoj z vsem končam.«

Gerald jo je sedaj skoraj ljubeče gledal: »Mislim, da je bolje tako. Tako ne bo časa za solze in očitke. Uredil sem vse denarne zadeve, lahko boš dobro živela. Vse je pri advokatu. Upam, da boš privolila v sporazumno ločitev.«

Na koncu življenja

Moj prijatelj Stasio se je odločil, da bo storil samomor, zato me je poklical in mi sporočil svojo poslednjo željo.

Na mizi je gorela sveča, ker mu je gospodinja spet izključila elektriko. Pila sva konjak. Zadnji požirek z dna steklenice bi moral biti obenem tudi zadnji požirek v njegovem življenju. Stasio je o vsem dobro razmislil.

— Upam, mi je dejal — da me ne boš prepričeval, kako lepo je živeti. Lahko ti povem le to: vse se mi gnusi, zagabilo se mi je prav vse in zato nočem več živeti.

Srkal sem konjak in mislil, da se bom vzdržal, potem pa sem nenadoma spregovoril:

— In vendar je življenje ... hm ... lepo. Gozdovi, planine in tako naprej.

— Pa kaj potem? — pravi Stasio.

— Manjusi bo gotovo žal — sem nadaljeval. — Dobro dekle je in gotovo jo bo zelo prizadelo.

— Pa kaj potem?

— Potem je tu še književnost, umetnost. Slikarstvo na primer. Lahko bi se mu posvetil.

— Pa kaj potem?

Vrgel sem še zadnji adut:

— Kaj pa tvoja družina, starši? Žal mi je za njih.

Za trenutek je pomolčal in razmislil, potem pa je odkimal:

— Glej, tu je moja zadnja želja — mi pravi. — Podpiši, da si jo sprejel.

Podpisal sem z drhtečo roko. Medtem je sveča že dogorevala, konjaka pa je ostalo le še nekaj kapljic.

— Predvsem pa vedi — sem nenadoma vzkliznil — da se bo tvoja gospodinja veselila, ker ti je vedno želela slabo. Vriskala bo.

— Kaj? — ga je spreletelo. — To je nemogoče. Praviš, da bi ji s tem storil uslugo? Da bi vriskala nad mojo krsto?

Čez eno uro sva bila v baru. V začetku je bil še mračen, toda hitro ga je minilo.

Joana Willinska (Poljska)

ANEKDOTE

Zdal se pokojnega predsednika francoske republike Renéja Cotyja so na razstavi abstraktnih slik vprašali, ali vse to dojame. Z vzdihom je Coty odvrnil: »Potreboval sem celo dolgo življenje, da sem dojel, kako nikakor ni potrebno vsega dojeti.«

Slavni avtor basni je bil zelo pozabljen in raztresen. Osem dni po pogrebu svojega prijatelja se je kot po navadi pojavil na njegovem domu, točno ob uri kosila.

»Toda,« začel je služabnik v zadregi, »gospod je že osem dni na pokopališču. Ali niste vedeli tega!«

»Oh, nisem mislil, da se bo tam tako dolgo zadržal,« se opravičuje La Fontaine.

James Mason je jako samozavesten slikar-amater. Pride k njemu kritik in pravi:

»Angele slikate v krznu in svilenih nogavicah! Pa ste kdaj videli take angele,«

In Mason hladnokrvno: »Pa vi! Ste vi videli kakšnega brez krzna in bosegal!«

»Država — to sem jaz,« so bile priljubljene besede kralja, ki so ga prilizovalci imenovali »sončni kralj«. Sezidal je ogromen дворец v Versaillesu, podpiral nastajajočo industrijo, usposobil armado, širil kolonialne posesti in gojil umetnost, literaturo in znanost. Doseženi uspehi so ga v njegovem absolutizmu še bolj utrjevali.

Svojim dvorjanom je nekoč rekel:

»Kralji imajo oblast od boga. Če vam ukažem, da skočite v Seino, morate to brez obotavljanja storiti.«

Ob teh besedah se dvigne s svojega sedeža vojvoda de Guise in se napoti k vratom. Kralj ga vpraša:

»Kam pa, vojvoda!«

»Učiti se grem plavanja.«

Ko se je kralj odločil, da bo osebno vodil obleganje trdnjave Mons, je povabil s seboj tudi slavnega pesnika Racina. Temu pa kraljev predlog ni posebno ugajal in je rajši ostal doma. Upal je, da kralj tega ne bo opazil.

Toda Louis XIV. je takoj po vrnitvi v Pariz poklical pesnika k sebi in ga nagovoril:

»Zakaj niste prišli!«

»Veličanstvo,« se je izgovarjal veliki pesnik, »nisem imel obleke za potovanje in sem jo naročil pri krojaču. Toda čeprav je ta hitel, so mesta, ki ste jih oblegali, padla prej, kot pa je izgotovil obleko.«

Kralj je na te besede samo molčal.

Vsako leto za 60 milijonov

se poveča število ljudi na svetu

Statistični urad OZN je objavil demografski letopis, v katerem je ugotovljeno, da se je prebivalstvo sveta od 31. junija 1963 do 31. junija 1964 povečalo za 60 milijonov oseb, tako da je svetovno prebivalstvo sredi minulega leta štel 3.220.000.000 ljudi. V obdobju ene generacije je prebivalstvo sveta naraslo za 50 odstotkov; v obdobju od leta 1930 do leta 1964 se je dvignilo od nekaj več kot ene milijarde na 3,2 milijarde; samo od leta 1960 do leta 1964 pa je prebivalstvo sveta naraslo za 170 milijonov. Po številu prebivalstva je Azija še vedno daleč pred ostalimi celinami: v Aziji živi 1 milijarda 783 milijonov ljudi, Aziji sledi Evropa s 440 milijoni, nato Afrika s 304 milijoni, Amerika in Kanada skupaj štejeta 286 milijonov prebivalcev, Južna Amerika jih ima 162 milijonov, na zadnjem mestu pa je Oceanija z dobrimi 17 milijoni ljudi.

Država z največjim številom prebivalcev je Kitajska, kjer živi po cenitvah strokovnjakov OZN 686 milijonov ljudi; vendar je ta podatek v precejšnjem nasprotju z domnevmi angleških strokovnjakov, ki trdijo, da Kitajcev ne bo več kot 400 milijonov, medtem ko grede drugi v nasprotno skrajnost in pravijo, da je na Kitajskem nad 700 milijonov ljudi. Po številu prebivalcev je v Aziji na drugem mestu Indija, ki po tem poročilu šteje nekaj nad 471,5 milijona prebivalcev. Sovjetska zveza jih ima 228 milijonov, Amerika 192 milijonov, Indonezija nekaj več kot 102 milijona, Pakistan pa skoraj 101 milijon. V Afriki je na prvem mestu Nigerija, ki ima 56,4 milijona prebivalcev, medtem ko v Južni Ameriki vodi Brazilija, ki šteje le nekaj manj kot 79 milijonov prebivalcev. V Evropi je razen Sovjetske zveze po številu prebivalstva najmočnejša Zahodna

Nemčija, kjer so našli nekaj nad 56 milijonov ljudi, Velika Britanija jih ima 54 milijonov, nato pa prideta Italija z nekaj manj kot 51 milijoni ter Francija z 48,5 milijona prebivalci.

Za največje mesto na svetu — po številu prebivalcev leta 1964 — še vedno velja Tokio, ki ima samo na področju mesta 8.733.000 ljudi, skupno s predmestji pa 10 milijonov 428.000 ljudi. Drugo največje mesto je New York z 8.086.000 prebivalci, medtem ko s svojimi predmestji šteje 11.291.000 ljudi in tako prekaša celo Tokio. London sam ima 3.184.000, „veliki“ London pa 8 milijonov 187.000 prebivalcev. Nato sledijo Šanghaj s 6,9 milijona, Moskva s 6,3 milijona in Bombay s 4,5 milijona prebivalcev. Z več kot milijon prebivalci pa je na svetu 80 mest.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pastro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posabej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pastro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 13. 11.: 8.05 Domači vrh — 8.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Aelia, žena Narika — 15.50 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Govorimo o znanstvenih knjigah — 17.00 Srečanje z ADEG — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Srečanje v mraku, pripovedka — 20.45 Koncert dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 14. 11.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Med gorami in dolinami — 12.45 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Krížem po svetu, krížem skozi čas — 18.05 Koncert ljudskih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.15 Rajski vrtec, veseloigra — 21.20 Homo mechanicus, slušna igra.

Ponedeljek, 15. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Most čez Drino, roman — 8.45 Ljudska glasba tujih dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.25 Za vas, za vse — 18.35 Mladina in film — 19.00 Glasbeno srečanje med ženami — 20.15 Brali in razumeli — 20.30 Staraavstrijska podoba — 21.15 Za mesto in podeželje.

Torek, 16. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za darilo — 15.30 Dunajsko moško pevsko društvo — 15.45 Hanns Weissenborn, liriki — 17.00 Mednarodni radijski teden — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 20.15 Mednarodni forum.

Sreda, 17. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za darilo — 15.30 Dunajsko moško pevsko društvo — 15.45 Hanns Weissenborn, liriki — 17.00 Mednarodni radijski teden — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 20.15 Mednarodni forum.

Četrtek, 18. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Po dolini Gline — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Koroške pripovedke — 21.00 Radijski poštni nabiralnik — 21.10 Pripovedujemo in pojemo o deželi Drave — 22.15 Mednarodni radijski teden.

Petek, 19. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Četrte ure koroške domače obrti — 18.00 Koroške pihalne godbe — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seina — Donava — 20.45 Evergreens, tokrat z Dunaja — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pastro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med poljo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 13. 11.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.30 Bodite čisto liho — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.35

Agrarna politika — 14.00 Glas narodov — 14.40 Tehnični razgledi — 15.30 Šport in glasba — 17.35 Za delovno ženo — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hitparada — 22.20 Mali večerni koncert.

Nedelja, 14. 11.: 8.15 Kaj je novega — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 11.15 K 70-letnici Paula Hindemitha — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Most na Drini, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.35 Mednarodni radijski teden — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 18.25 Pozor, jezikovna policija — 19.10 Teden svetovnih dogajanj — 19.25 Glasba ne pozna meja — 20.25 Mednarodni radijski teden — 22.00 Svetovni šport.

Ponedeljek, 15. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Mednarodni radijski teden — 15.35 Zaljubljeni gosli — 16.00 Otroška ura — 16.30 Knjige za darilo — 17.25 Brali smo za vas — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Šibeliusov teden v Helsinkih — 22.15 Romunski pesnik Tudor Arghezi.

Torek, 16. 11.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Dunajsko koncertno ogledalo — 13.30 Mednarodni radijski teden — 15.05 Kruh za lačne — 16.00 Tuji vzorci, napačne zastave — 17.25 Znanje za vse — 17.40 Staro in moderno na Ceylonu — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira lastne skladbe — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 17. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sadobni avstrijski komponisti — 15.45 Otroška ura — 16.00 Madrid pod vodo — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, teenagerji — 20.15 Vseh deval — 22.15 Trejše znamenja.

Četrtek, 18. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Mozartov koncert — 14.35 Ljudska glasba — 15.35 Glasbeni portret — 16.00 Mozart v Pragi — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Danes slišite Maxa Hausena —

Oddaja sadnih drevesc vseh plemen in znanih sort samo v drevesnici. Posebno velika zaloga češpelj, sliv in ribezov. Marko Polzer, pd. Lazar, pri Št. Vidu v Podjuni.

20.00 Mednarodni radijski teden — 21.00 Premaganje brezupnosti — 22.15 Zelena muza.

Petek, 19. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Mednarodni radijski teden — 14.35 Ljudska glasba — 15.35 Mednarodni radijski teden — 16.00 Leto otroškega vrta — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Mednarodni radijski teden — 21.15 Mi in gora — 22.35 Mednarodna radijska univerza.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 13. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Na dom ubojaš mi spomin.

Nedelja, 14. 11.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 15. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Športni mozaik — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 16. 11.: 14.15 Poročila, objave — Vokalni koncert.

Sreda, 17. 11.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 18. 11.: 13.15 Poročila, objave — Koroški kulturni pregled — Razmišljanje o svetu in ljudeh.

Petek, 19. 11.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — 5 knjižne police.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz. **Poročila:** 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 13. 11.: 8.05 Orkestralna in komorna glasba — 9.25 Mladi glasbeniki pred telefonom — 10.15 Arije iz Verdijevih oper — 12.05 Novosti iz našega študija — 12.40 Jesen na deželi — 14.05 Iz oper jugoslovanskih skladateljev — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi in plesi Jugoslavije — 17.35 Najpriljubljenejše popevke tedna — 18.45 S knjižnega lrga — 20.00 Sobotni koncert lahke glasbe — 20.30 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Vedri zvoki — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 14. 11.: 8.05 Pustolovščina Petra Zgaga, mladinska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnila, lovariji — 10.45 Ljubiteljem lahke glasbe — 11.45 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Znamenite arije, slavni pevci — 17.40 Hiša, radijska igra — 18.30 Trideset minut pri virtuozih — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Simfonije Franza Schuberta.

Ponedeljek, 15. 11.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 juke box — 10.35 Naš podlistek — 12.05 Festivalski orkester iz Balha — 12.40 Pa slovenskih kraji — 14.35 Voščila — 15.30 Zboravske skladbe Danila Bučarja — 18.20 Zvočni razgledi — 18.45 Pola sodobne medicine — 20.00 Slovenske zabavne melodije — 20.15 Simfonični koncert Slovenske filharmonije — 22.10 Zveneči akordi.

Torek, 16. 11.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sprehodi z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Iz jugoslovanske opere poustvarjalnosti — 12.05 Slavni virtuoz — 12.40 Ansambel Rudija Bardorferja in ansambel Štirje kovači — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V terek nasvidenje — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Komorni zbor iz Celja — 20.17 Človek, ki ni nikoli umrl, radijska igra — 22.10 Serenadni večer.

Sreda, 17. 11.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.30 V svetu lahke glasbe — 10.15 Sopranistka Onida Olla in violinist Rok Klopčič — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Naši solisti v Mozartovem „Don Juanu“ — 12.40 Iz narodne zakladnice — 14.35 Voščila — 15.30 Koncert pihalne godbe — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Kitara v ritmu — 20.10 Večni mornar, opera.

Četrtek, 18. 11.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sanja male Vere, glasbena zgodba — 9.40 Stari in novi znanci — 10.15 Prijubljeni ansambelski prizori iz oper — 12.05 Iz zakladnice ruskega glasbenega realizma — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Češka filharmonija — 14.35 Lirika za otroke — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.20 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtek večer — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 22.10 Komorna ura.

Petek, 19. 11.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Domače viže, domači ansambli — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.35 Novosti na knjižni polici — 12.05 Iz oper Georga Friedricha Haendla — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.35 Zbor madrigalistov iz Celovca — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 V svetu znanosti — 18.20 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Kulturne diagonale — 20.00 Iz arhiva operetnih melodij — 20.20 Tedenski znanstvenopolitični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založništva in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Ta teden vam priporočamo:

Za dom in gospodinjstvo

- Felicita Kalinšek: **SLOVENSKA KUCHARICA**, važen pripomoček in najboljši svetovalec, 740 str., slik, priloge, pl. 104 šil.
- **ŽIVLJENJSKO ČILI V POZNA LETA**, dietna navodila za pravilno prehrano starejših ljudi, 88 str., br. 8 šil.
- France Vardjan: **KAJ CVETI IN ZELEN NA OKNU IN V SOBI**, znane in neznane sobne rastline, 3 knjige skupaj 464 str., ilustr., br. 45 šil.
- **NEZGODE DOMA**, v prehrabmenih obratih in v pralnicah, 144 str., ilustr., br. 13 šil.
- Andreja Grum: **SLOVENSKE NARODNE JEDI** iz Gorenjske, Dolenjske, Bele krajine, Primorske in Istre, Štajerske in Koroške, 310 str. ilustr., slik, priloge, ovitek iz umetne snovi 65 šil.
- **PREHRANA PREDŠOLSKEGA OTROKA**, nasveti za pravilno prehrano malih otrok, 120 str., br. 12 šil.
- Jože Šircelj: **ŽEPNI BONTON**, navodila za lepo vedenje, 144 str., večbarvne ilustracije, br. 27 šil.
- **KOLINE**, priročnik o higieni pri klanju prašičev in pripravi domačih mesnin, 64 str., ilustr., br. 6 šil.
- Jakica Acceto: **OPREMLJAMO STANOVANJE**, nasveti za sodobno ureditev stanovanj, 112 str., ilustr., br. 24 šil.
- **JEDI, KI NE REDE**, pravilna prehrana ljudi, ki nagibajo k debelosti, 112 str., br. 16 šil.
- Janez Kromar: **ZDRAVILNE RASTLINE**, priročnik o domačih zdravilnih rastlinah, 124 str., ilustr., br. 15 šil.
- **INDUSTRIJSKA ŽIVILA V NAŠI PREHRANI**, navodila za pravilno uporabo konzerviranih živil, 84 str., slik, priloge, br. 18 šil.
- Miha Ogorevc: **POT V VRTNO VESELJE**, knjiga o okrasnih drevesih, grmičju in cvetlicah, 144 str. ilustr. br. 16 šil.
- **PLETENINE IN PLETENI VZORCI**, nasveti za pravilno izbiro in nego pletenin, 160 str., ilustr., br. 18 šil.
- Matajč-Košak: **PREHRANA ZDRAVEGA DOJENČKA**, navodila za pravilno sodobno prehrano dojenčkov, 96 str., br. 19 šil.
- Branka Tancig: **KUHINJA**, nasveti za sodobno ureditev in opremo kuhinjskih prostorov, 112 str., ilustr., br. 15 šil.
- **GREMO NA IZLET**, koristni napotki in izkušnje za potovanje in bivanje v naravi, 104 str., ilustr., br. 12 šil.
- Dr. Karl M. Kirch: **KNJIGA O ZDRAVIJU IN BOLEZNIH**, odgovori na vprašanja o vzrokih, bistvu in zdravljenju vsakdanjih bolezni, 384 str., ilustr., ppl. 54 šil.
- Milčinski-Žvanut: **POŠKODBE V ELEKTROGOSPODARSTVU** in prva pomoč, 40 str., ilustr., br. 3 šil.
- Pero Velkavrh: **KUHARSKI RECEPTI** za naše gospodinjstvo, 48 str., ilustr., br. 5 šil.
- Jože Grom: **GOBE**, užitne in slupene gobe v sliki in besedi, 48 str., br. 20 šil.
- **ORGANIZACIJA DELA V GOSPODINJSTVU**, pravilna razdelitev gospodinj-skega dela na celotno družino, 72 str., ilustr., br. 5 šil.

Knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 13. 11.: 17.03 Nezaželjen gost — 17.30 Majstrska šola za avtomobiliste — 17.50 Pohod okoli svetlega ognja — 18.35 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 19.15 Madžarska svalba, operela — 21.55 Niagara.

Nedelja, 14. 11.: 17.03 Pravljica za otroke — 18.05 svet mladine — 19.00 Družina Leitner — 19.30 Aktualni šport — 20.15 In spel pojejo, igra — 21.55 Sedem dni časovnih dogajanj.

Ponedeljek, 15. 11.: 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Kitara za vse — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Collage 65 — 20.50 Smrtni patent, televizijska igra — 22.20 Forumski razgovori.

Torek, 16. 11.: 18.30 Tečaj angleščine — 19.00 Ne obupati, Stangla vprašati — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Enaindvajset — 21.00 Horizontali — 22.10 Euro-jazz-band.

Sreda, 17. 11.: 10.00 Mali svet velikih žudežev — 11.03 Luciferjeva hčerka — 17.03 Pavlihove pustolovščine — 17.45 Cvetlični zdravnik — 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Razmišljanje se obrestuje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Lep je bil čas — 21.00 Film — 22.45 Podobe iz Avstrije.

Četrtek, 18. 11.: 11.03 Zgodovina živih bitij — 12.00 John F. Kennedy — 18.30 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kalejdoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Val nastop, prosimo — 21.00 Horizontali — 22.10 Euro-jazz-band.

Petek, 19. 11.: 10.00 Rodovitna jesen — 11.03 Val nastop, prosimo — 11.50 Euro-jazz-band — 12.40 Podobe iz Avstrije — 18.30 Z nasvetom in dejanjem — 19.00 Trg koncem tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Velika ljubezen mojega življenja — 22.05 Evropa tukaj in danes.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 13. 11.: 17.40 Kje je, kaj je — 17.55 Zaki poki, lutkovna oddaja — 18.10 Vsako soboto — 18.25 Obzornik — 18.45 Kako je s tem, mladinska igra — 19.25 Ko sem bil majhen, pripovedka — 19.40 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.40 Pažena ura — 21.10 Druga plat medalje — 22.00 Serijski film.

Nedelja, 14. 11.: 9.30 Narodna glasba — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Združenje radovednežev — 11.30 Cirkuški deček — 12.00 Kulturna tribuna, nato športno popoldne — 19.00 Glasbeni magazin — 20.00 Dnevnik — 20.45 Dovolj je, če malčič — 21.45 Zgodba za vas.

Ponedeljek, 15. 11.: 17.40 Angleščina — 18.10 Risanke — 18.25 Obzornik — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.30 Reči, da sem lažnivec, drama — 21.30 Biseri glasbene literature — 21.45 Posebna oddaja.

Sreda, 17. 11.: 16.40 Govorimo rusko — 17.00 Učimo se angleščine — 17.40 Tiktak — 17.55 Pionirski študij — 18.25 Obzornik — 18.45 Glasbeniki o sebi in glasbi — 19.15 Filmski pregled — 20.00 Dnevnik — 20.40 Večerna šola, humoristična oddaja.

Četrtek, 18. 11.: 11.00 Angleščina — 17.40 Tisočkrat zakaj, otroška oddaja — 18.25 Obzornik — 18.45 Po Jugoslaviji — 19.10 Plesni orkester RTV Ljubljana — 19.40 Kalejdoskop — 20.00 Dnevnik — 20.30 Baletni klas — 20.40 Kulturna panorama — 21.40 Iz arhiva jugoslovanske kinoteke.

Petek, 19. 11.: 16.40 Govorimo rusko — 17.00 Učimo se angleščine — 18.00 Mendov spored — 18.25 Obzornik — 18.45 Tribuna — 19.15 S kamero po svetu — 19.45 Akcija — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celovečerni film.

P E Č I ŠTEDILNIKE

v največji izbiri dobavi
**Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.**

Dobri vas - Eberndorf
tel. 0-42-36 281